

دوره یازدهم — سال اول

شماره ثبت: ۴۲۵

تاریخ چاپ:

شماره چاپ:

اظهار نظر کارشناسی درباره:
**«طرح تقویت امنیت غذایی کشور و رفع موانع
تولیدات کشاورزی»**

کد موضوعی: ۲۵۰

معاونت مطالعات زیربنایی

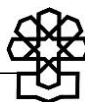
شماره مسلسل: ۱۷۵۶۰

خردادماه ۱۴۰۰

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده.....
۲.....	مقدمه.....
۳.....	اظهار نظر درباره مواد طرح.....
۴۶.....	جمع بندی.....
۵۰.....	منابع و مأخذ.....

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح تقویت امنیت غذایی کشور و رفع موانع
تولیدات کشاورزی»

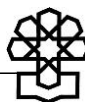
چکیده

طرح «تقویت امنیت غذایی کشور و رفع موانع تولیدات کشاورزی» که پس از انجام اصلاحاتی در محتوا، عنوان آن به طرح «پشتیبانی و رفع موانع تولید کشاورزی» تغییر یافته است، در ۱۴ ماده، با هدف رفع چالش‌های موجود در مسیر تولید در بخش کشاورزی، تدوین شده و در زمینه‌های مدیریت بازار؛ سرمایه‌گذاری؛ فضای کسب‌وکار؛ کشاورزی دانش‌بنیان؛ تولید نهاده‌های فناورانه کشاورزی؛ خودکفایی در تولید نهاده‌ها و محصولات اساسی کشاورزی؛ خدمات بیمه‌ای صندوق بیمه کشاورزی؛ کشاورزی قراردادی و مدیریت اراضی کشاورزی احکامی را مقرر کرده است. با وجود اینکه در این طرح، به اصلاح وضعیت موجود در مسیر پشتیبانی و رفع موانع تولید کشاورزی از دو جنبه ساختاری و فرایندی پرداخته شده است، ولی در زمینه‌های مرتبط با ایجاد ساختارهای جدید و چگونگی تعامل و هماهنگی آنها با ساختار فعلی وزارت جهاد کشاورزی، چگونگی مرتبط ساختن تحقیقات و تولید؛ به‌کارگیری قابلیت‌های تشکل‌ها و حاکم ساختن ضوابط و مقررات ضدانحصار در زمینه فعالیت‌های آنها؛ چگونگی صدور مجوزهای کسب‌وکار و حفظ کاربری اراضی ایرادهای جدی بر آن وارد است. به‌عبارت‌دیگر با بررسی طرح می‌توان دریافت که عدم

پرداختن دقیق و همه‌جانبه به رفع چالش‌های موجود و مسکوت ماندن برخی از مسائل مهم و ازطرفی ارائه راهکارهای غیراصولی و همراه با آزمون و خطا، منجر به عدم توفیق طرح حاضر در تقویت تولید بخش کشاورزی خواهد شد. یکی از این موارد، عدم ممانعت از بهره‌برداری از اراضی درجه (۱) و (۲) کشاورزی در قالب فعالیت‌های کشاورزی که نیاز به اراضی حاصلخیز ندارند در ماده (۱۲) طرح است که در صورت تصویب زمینه تغییر کاربری اراضی زراعی-باغی حاصلخیز کشور را که دچار محدودیت جدی هستند، به اسم توسعه صنایع تبدیلی و دامداری فراهم خواهد کرد. همچنین ماده (۱۳) طرح، نه تنها رویکرد اساسی در خصوص مقرره‌زدایی را مدنظر قرار نداده است، بلکه تلویحاً بر خلق مقررات جدید در حوزه کسب‌وکار تأکید کرده است به طوری که هرگونه فعالیت در بخش کشاورزی حتی زراعت و باغبانی نیازمند اخذ سه نوع پروانه تأسیس، ساخت و پروانه بهره‌برداری از سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی خواهد بود! این امر سبب تحمیل هزینه‌های مضاعف بر سرمایه‌گذاران این حوزه خواهد شد. این موارد نه تنها با سیاست‌ها و اهداف جهش و رونق تولید همخوانی ندارد، بلکه خود مانع تولید نیز محسوب می‌شود که باید با رویکردهای پیشنهادی در این گزارش اصلاح شوند.

مقدمه

طرح «پشتیبانی و رفع موانع تولید کشاورزی» در دو فصل به برخی از مهم‌ترین چالش‌های تولید در بخش کشاورزی پرداخته است. فصل اول این طرح با عنوان بهبود ساختارها برای پشتیبانی و رفع موانع تولید کشاورزی، تشکیل چهار واحد با نام‌های «ستاد تنظیم بازار کشاورزی»، «سازمان توسعه تجارت کشاورزی ایران»، «سازمان توسعه سرمایه‌گذاری کشاورزی ایران»

و «شورای پشتیبانی و رفع موانع تولید کشاورزی» را در راستای توسعه بازرگانی و تجارت در بخش کشاورزی و همچنین بهبود فضای کسب و کار و ارتقای سرمایه‌گذاری تکلیف کرده است. در فصل دوم نیز بهبود فرایندها برای پشتیبانی و رفع موانع تولید کشاورزی، با توسعه تولید نهاده‌های فناورانه؛ ارتقای ضریب خودکفایی در تولید نهاده‌ها و محصولات اساسی بخش کشاورزی؛ ارتقای پوشش خدمات بیمه‌ای؛ اصلاح نظام تأمین سوخت ماشین‌آلات؛ سامان‌دهی تشکلهای بخش کشاورزی و منابع طبیعی؛ توسعه کشاورزی قراردادی؛ یکپارچه‌سازی و حفظ کاربری اراضی و بهبود فضای کسب و کار را مدنظر قرار داده است. با وجود اهمیت این موارد در رفع موانع تولید کشاورزی و توسعه این بخش، برخی از جزئیات ناظر بر سامان‌دهی روندهای فعلی در طرح حاضر مغفول مانده است که در ادامه این گزارش به آنها پرداخته می‌شود.

اظهار نظر درباره مواد طرح

فصل ۱ - بهبود ساختارها برای پشتیبانی و رفع موانع تولید کشاورزی

ماده (۱)

ماده (۱) - در راستای اعمال قانون تمرکز وظایف و اختیارات بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی مصوب ۱۳۹۱/۱۱/۲۴ و قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مصوب ۱۳۸۹/۴/۲۳ و به‌منظور برنامه‌ریزی و سامان‌دهی بازار کالاهای کشاورزی «ستاد تنظیم بازار کشاورزی» که از این پس در این قانون به‌اختصار ستاد نامیده می‌شود با وظایف و اختیارات زیر تشکیل می‌گردد:

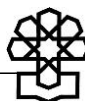
الف) وظایف:

۱. تنظیم بازار داخلی کالاهای کشاورزی شامل بازرسی و نظارت بر قیمت، تأمین و توزیع و همچنین مدیریت مطلوب بازار با همکاری اتاق اصناف کشاورزی ایران. اتاق اصناف ایران و تشکل‌های غیردولتی کشاورزی،
۲. نظارت مستمر بر ذخایر راهبردی کالاهای کشاورزی،
۳. نظارت بر تأمین امکانات و تسهیلات لازم در زمینه اعتبارات و تسهیلات بانکی مورد نیاز کالاهای کشاورزی،
۴. نظارت بر امور گمرکی و مالیاتی به‌منظور روان‌سازی تأمین و توزیع کالاهای کشاورزی.

ب) ترکیب اعضا

۱. وزیر جهاد کشاورزی (رئیس)، ۲. وزیر امور اقتصادی و دارایی، ۳. رئیس سازمان برنامه و بودجه، ۴. وزیر صنعت، معدن و تجارت، ۵. رئیس کل بانک مرکزی، ۶. وزیر دادگستری، ۷. وزیر راه و شهرسازی، ۸. رئیس اتاق اصناف کشاورزی ایران، ۹. رئیس سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی جمهوری اسلامی ایران، ۱۰. رئیس اتاق اصناف ایران، ۱۱. رئیس سازمان تعاون روستایی ایران، ۱۲. رئیس سازمان توسعه تجارت کشاورزی ایران (دبیر)، ۱۳. رئیس اتاق بازرگانی صنایع، معادن و کشاورزی ایران، ۱۴. رئیس اتاق تعاون ایران، ۱۵. سه نفر کشاورز خبره در صنوف مختلف با معرفی اتاق اصناف کشاورزی ایران و حکم وزیر جهاد کشاورزی، ۱۶. دو نفر نماینده ناظر از کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست مجلس شورای اسلامی بدون حق رأی به انتخاب مجلس شورای اسلامی.

در این ماده تشکیل ستادی تحت عنوان ستاد تنظیم بازار کشاورزی به‌منظور تنظیم بازار داخلی کالاهای کشاورزی پیش‌بینی شده است. آنچه در عرف سیاستگذاری ایران مرسوم است، تنظیم بازار به مفهوم دخالت دولت در بازار است که عمدتاً سبب اختلال در آن می‌شود. درحالی‌که مشکل اصلی بازار محصولات کشاورزی که نقش اساسی در مختل

شدن فضای کسب‌وکار بخش کشاورزی را دارد، حضور پررنگ واسطه‌های غیرضرور و سلف‌خران است که به‌نوبه خود، سبب افزایش حاشیه بازار و عدم انتفاع مناسب کشاورزان از تولیدات خود می‌شود. البته به این موضوع باید دخالت‌های ناگهانی دولت با ستاد تنظیم بازار، به اسم حمایت از مصرف‌کننده و با سرکوب قیمت محصولات کشاورزان را افزود. هرچند در این ماده برای رفع مشکل ناشی از تصمیمات اشتباه ستاد تنظیم بازار موجود، تشکیل ستاد تنظیم بازار کشاورزی پیش‌بینی شده است، ولی در این زمینه نکات زیر حائز اهمیت است:

۱. اگر قرار است موانع تولید بخش کشاورزی رفع شوند، باید نظام واسطه‌گری موجود که به ضرر کشاورزان و مصرف‌کنندگان فعالیت می‌کند، اصلاح شود؛ نه اینکه دخالت دولت و تنظیم (کنترل) قیمت توسط آن کماکان رویکرد اصلی در مدیریت بازار باشد. استقرار نظام عرضه مستقیم، توانمندسازی تشکله‌ها، اصلاح قیمت خرید تضمینی محصولات کشاورزی با توجه به ضوابط مندرج در قوانین و نیز با در نظر گرفتن قیمت تمام شده واردات این محصولات، جلوگیری از صدور مجوز واردات بی‌رویه در صورت تولید داخل، اصلاح رویه‌ها و مقررات موجود در مراکز عمده‌فروشی در جهت ارتقای شفافیت و توسعه بورس کالای کشاورزی باید در اصلاح نظام بازار محصولات کشاورزی، محور اصلی تلقی شوند. هرچند برخی از این موارد در ماده (۲) طرح در زمره وظایف سازمان توسعه تجارت دیده شده است، ولی باید قلمرو ورود ستاد تنظیم به تعیین دستوری قیمت محصولات و نهاده‌های کشاورزی محدود به موارد خاص و اضطراری شود.

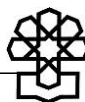
۲. در متن این ماده مقرر شده است که «ستاد تنظیم بازار کشاورزی» در راستای اعمال قانون تمرکز وظایف و اختیارات بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی مصوب ۱۳۹۱/۱۱/۲۴ تشکیل می‌شود. اصولاً وضع قانون برای اجرای قانون دیگر به لحاظ حقوقی

صحیح به نظر نمی‌رسد. در حال حاضر نیز قانون تمرکز، همه اختیارات تجارت محصولات اساسی کشاورزی اعم از تنظیم بازار این کالاها را به وزارت جهاد کشاورزی واگذار کرده است. حال اگر دولت با وضع مقرره‌ای، برخلاف قانون دائمی تمرکز وظایف، اقدام به قیمت‌گذاری کرده است، این موضوع باید از طریق ابزارهای نظارتی از جمله هیئت تطبیق مقررات مجلس محترم پیگیری و رفع شود.

۱- البته ماده (۱) طرح حاضر، کالاهای کشاورزی را شامل همه نهاده‌ها و محصولات کشاورزی و منابع طبیعی و همچنین فرآورده‌های موضوع بند «الف» و «ب» قانون تمرکز وظایف و اختیارات مربوط به بخش کشاورزی دانسته است. لذا پیشنهاد می‌شود به منظور رفع ابهام، عبارت «در راستای اعمال قانون تمرکز وظایف و اختیارات بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی مصوب ۱۳۹۱/۱۱/۲۴ و قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مصوب ۱۳۸۹/۴/۲۳» از صدر ماده (۱) حذف شود.

۳. در بند «ب» ماده (۱) که به معرفی اعضای ستاد پرداخته است، هیچ نماینده‌ای از صنایع تولیدکننده نهاده‌های کشاورزی از جمله کود و سموم و نیز صنایع غذایی به عنوان عضو پیش‌بینی نشده است. در حالی که در تبصره «۱» همین ماده، کالاهای کشاورزی، شامل همه نهاده‌ها و محصولات کشاورزی و منابع طبیعی و همچنین فرآورده‌های موضوع بند «الف» و «ب» قانون تمرکز وظایف و اختیارات مربوط به بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی مصوب ۱۳۹۱/۱۱/۲۴ دانسته شده است.

۴. «سازمان توسعه تجارت کشاورزی ایران» به عنوان متولی امور تجاری بخش کشاورزی در ماده (۲) طرح تعیین شده است و ضرورت دارد به عنوان سازمان توسعه‌ای تعیین شود تا بتواند به نقش‌آفرینی مستقیم در تجارت محصولات اقدام کند. حال در چنین رویکردی سپردن وظیفه دبیرخانه که نقش تصمیم‌سازی ستاد را برعهده دارد، به

سازمان مذکور باعث ایجاد تعارض منافع خواهد شد و لذا پیشنهاد می‌شود معاونت وزیر جهاد کشاورزی در امور برنامه‌ریزی و اقتصادی به‌عنوان دبیرخانه تعیین شود.

۵. در جزء «۱» بند «الف» ماده (۱)، از دو عبارت «تنظیم بازار داخلی کالاهای کشاورزی» و «مدیریت مطلوب بازار» استفاده شده است؛ ولی تفاوت آن دو با یکدیگر مشخص نیست.

ماده (۱)، تبصره «۱»

تبصره «۱»- در این قانون، مقصود از کالاهای کشاورزی، کلیه نهاده‌ها و محصولات کشاورزی و منابع طبیعی و همچنین فرآورده‌های موضوع بند «الف» و «ب» قانون تمرکز وظایف و اختیارات مربوط به بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی مصوب ۱۳۹۱/۱۱/۲۴ می‌باشد و مقصود از عوامل تولید ماشین‌آلات، تجهیزات و ادوات کشاورزی و منابع طبیعی است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با تصویب این تبصره موافق است.

ماده (۱)، تبصره «۲»

تبصره «۲»- در صورت عدم امکان حضور وزرا و رؤسای موضوع ردیف‌های ۲، ۳، ۴، ۵، ۶ و ۷ این ماده، معاون ذی‌ربط و تام‌الاختیار آنان، موظف به شرکت در جلسات می‌باشند و حضور آنان موجب سلب مسئولیت اعضای اصلی نمی‌شود.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با تصویب این تبصره موافق است.

ماده (۱)، تبصره «۳»

تبصره «۳»- مسئولیت اجرایی جزء «۱» بند «الف» این ماده برعهده سازمان توسعه تجارت کشاورزی ایران موضوع ماده (۲) این قانون می‌باشد.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با تصویب این تبصره موافق است.

ماده (۱)، تبصره «۴»

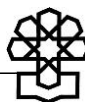
تبصره «۴»- جلسات ستاد با دعوت وزیر جهاد کشاورزی تشکیل می‌شود و با حضور اکثریت اعضا رسمیت می‌یابد و مصوبات آن با رأی اکثریت مطلق اعضای حاضر معتبر می‌باشد. مصوبات ستاد پس از تأیید و ابلاغ وزیر جهاد کشاورزی لازم‌الاجراست.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با تصویب این تبصره موافق است.

ماده (۱)، تبصره «۵»

تبصره «۵»- قیمت‌گذاری از جمله تضمینی و توافقی و تعیین سیاست‌های حمایتی کلیه کالاهای کشاورزی برعهده شورای قیمت‌گذاری و اتخاذ سیاست‌های حمایتی محصولات اساسی کشاورزی موضوع قانون اصلاح قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی مصوب ۱۳۹۹/۸/۵ می‌باشد.

در تبصره «۵» ماده (۱)، «قیمت‌گذاری از جمله تضمینی و توافقی و تعیین سیاست‌های حمایتی کلیه کالاهای کشاورزی» برعهده شورای قیمت‌گذاری و اتخاذ سیاست‌های حمایتی محصولات اساسی کشاورزی موضوع قانون اصلاح قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی مصوب ۱۳۹۹/۸/۵ گذاشته شده است. همان‌طور که گفته شد، در تبصره «۱» این ماده، کالاهای کشاورزی، شامل همه نهاده‌ها و محصولات کشاورزی و منابع طبیعی و همچنین فرآورده‌های موضوع بند «الف» و «ب» قانون تمرکز وظایف و اختیارات مربوط به بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی مصوب ۱۳۹۱/۱۱/۲۴ دانسته شده است. حال اگر قرار است شورای قیمت‌گذاری به قیمت نهاده‌های کشاورزی مانند کود و سم نیز ورود کند، بهتر است از تولیدکنندگان مربوطه نیز در شورای مذکور عضویت داشته باشند.

ماده (۱)، تبصره «۶»

تبصره «۶»- شورای قیمت‌گذاری و اتخاذ سیاست‌های حمایتی محصولات اساسی کشاورزی موظف است مقررات صادرات و واردات کالاهای کشاورزی را حداکثر تا پایان تیرماه هر سال تصویب و اعلان عمومی نمایند. هرگونه تغییر در طول سال زراعی ممنوع می‌باشد.

این تبصره از طریق نظم‌دهی به مداخلات دولت در وضع محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های بازار، گام مثبتی را در ایجاد فضای اطمینان برای سرمایه‌گذاران بخش کشاورزی برداشته است. ولی در تبصره «۱» این ماده، کالاهای کشاورزی، شامل همه نهاده‌ها و محصولات کشاورزی و منابع طبیعی و همچنین فرآورده‌های موضوع بند «الف» و «ب» قانون تمرکز وظایف و اختیارات مربوط به بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی مصوب ۱۳۹۱/۱۱/۲۴ دانسته شده است. حال اگر قرار است شورای قیمت‌گذاری، به تعیین مقررات صادرات و واردات نهاده‌های کشاورزی مانند کود و سم نیز ورود کند، بهتر است از تولیدکنندگان مربوطه نیز در شورای مذکور عضویت داشته باشند.

ماده (۱)، تبصره «۷»

تبصره «۷»- دبیرخانه این ستاد در وزارت جهاد کشاورزی ایجاد می‌شود و دبیر ستاد تنظیم بازار رئیس سازمان توسعه تجارت کشاورزی ایران می‌باشد.

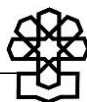
«سازمان توسعه تجارت کشاورزی ایران» به‌عنوان متولی امور تجاری بخش کشاورزی در ماده (۲) طرح تعیین شده است و ضرورت دارد به‌عنوان سازمان توسعه‌ای تعیین شود

تا بتواند اقدام به نقش‌آفرینی مستقیم در تجارت محصولات کند. حال در چنین رویکردی سپردن وظیفه دبیرخانه که نقش تصمیم‌سازی ستاد را برعهده دارد، به سازمان مذکور باعث ایجاد تعارض منافع خواهد شد و از این رو پیشنهاد می‌شود معاونت وزیر جهاد کشاورزی در امور برنامه‌ریزی و اقتصادی به‌عنوان دبیرخانه تعیین شود.

ماده (۲)

ماده (۲) - سازمان توسعه تجارت کشاورزی ایران از ادغام معاونت بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی و سایر واحدهای ذی‌ربط این وزارتخانه با تشخیص وزیر جهاد کشاورزی و واحدهای مرتبط با بخش کشاورزی در وزارت صنعت، معدن و تجارت با تشخیص وزیر صنعت، معدن و تجارت، با وظایف زیر تشکیل می‌گردد:

۱. توسعه بازارهای صادراتی کالاهای کشاورزی،
۲. مدیریت ذخایر راهبردی مربوطه در چارچوب تصمیمات ستاد تنظیم بازار کشاورزی،
۳. توان‌افزایی و ارتقاء نقش تشکل‌های فراگیر بخش کشاورزی، در تجارت داخلی و خارجی کالاهای کشاورزی،
۴. توسعه همکاری‌های منطقه‌ای با سایر کشورها به‌ویژه همسایگان در تجارت کالاهای کشاورزی،
۵. توسعه نشان‌های تجاری و اختصاص مشوق‌ها و تسهیلات لازم به کالاهای کشاورزی،
۶. حذف واسطه‌های غیرضروری از بازار کالاهای کشاورزی با تأکید بر تقویت و توسعه بورس کالا و بازارهای محلی عرضه مستقیم،
۷. حذف تشریفات زاید تجارت کالاهای کشاورزی در چارچوب قوانین،
۸. راه‌اندازی زیرساخت شناسه‌گذاری، بارنامه الکترونیکی و رهگیری کالاهای کشاورزی تا رسیدن به مصرف‌کننده نهایی،
۹. حمایت از ایجاد و گسترش زیرساخت‌های توسعه تجارت کالای کشاورزی و مناطق ویژه تجاری کشاورزی،
۱۰. تعیین وابسته‌های تجاری کشاورزی و اعزام به کشورهای بازار هدف کالاهای کشاورزی ایران.

در ماده (۲) تشکیل «سازمان توسعه تجارت کشاورزی ایران» از تجمیع معاونت توسعه بازرگانی و سایر واحدهای ذی‌ربط در وزارت جهاد کشاورزی به این شرح پیش‌بینی شده است: «سازمان توسعه تجارت کشاورزی ایران از ادغام معاونت بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی و سایر واحدهای ذی‌ربط این وزارتخانه با تشخیص وزیر جهاد کشاورزی و واحدهای مرتبط با بخش کشاورزی در وزارت صنعت، معدن و تجارت با تشخیص وزیر صنعت، معدن و تجارت، با وظایف زیر تشکیل می‌گردد».

نفس ادغام واحدهای موازی در حوزه تجارت به‌منظور ایفای نقش‌های مورد غفلت در این حوزه از جمله توسعه بازارهای صادراتی کالاهای کشاورزی، توسعه همکاری‌های منطقه‌ای با سایر کشورها به‌ویژه همسایگان در تجارت کالاهای کشاورزی، توسعه نشان‌های تجاری و اختصاص مشوق‌ها و تسهیلات لازم به کالاهای کشاورزی و راه‌اندازی زیرساخت شناسه‌گذاری، برنامه الکترونیکی و رهگیری کالاهای کشاورزی تا رسیدن به مصرف‌کننده نهایی بسیار مطلوب ارزیابی می‌شود. ولی نکات زیر در این خصوص مطرح است:

۱. اصولاً قانونگذار محترم، واحدهایی که باید ادغام شوند را مشخص کند، چراکه عدم توجه به این موضوع بر خوردهای سلیقه‌ای را سبب خواهد شد. از جمله سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران نیز می‌تواند مشمول تفسیر واحدهای ذی‌ربط قرار گیرد. از سوی دیگر از آنجایی که بخشی از واحدهای وزارت صمت قرار است به وزارت جهاد کشاورزی منتقل شود، لذا قاعدتاً محول کردن تشخیص واحدهای مرتبط به وزیر صمت، عملاً نتیجه مناسبی را حاصل نخواهد کرد.

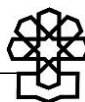
۲. از آنجایی که وظایف برخی از مجموعه‌ها و واحدهای معاونت توسعه بازرگانی، به امور بازرگانی ارتباطی ندارد، تجمیع آنها در «سازمان توسعه تجارت کشاورزی ایران»

مغایر بند «۱۰» از اصل سوم قانون اساسی مبنی بر ایجاد نظام اداری صحیح است.
۳. در بند «۹» ماده (۲) از عبارتی تحت عنوان «مناطق ویژه تجاری کشاورزی» استفاده شده است که تعریف مشخصی ندارد. در این راستا می‌توان از پایانه‌های صادراتی و خوشه‌های کشاورزی استفاده کرد.

ماده (۲)، تبصره «۱»

تبصره «۱» - سازمان توسعه تجارت کشاورزی ایران مکلف است در سال ۱۴۰۱، نسبت به راه‌اندازی سامانه جامع اطلاعات تولید و عرضه کالاهای کشاورزی، به‌منظور: ۱. ارائه اطلاعات روزانه بازار داخلی و تجارت کالاهای کشاورزی، ۲. انجام پیش‌بینی‌ها و ارائه داده‌های مورد نیاز برای برنامه‌ریزی تولید، عرضه و صادرات کالاهای کشاورزی متناسب با تقاضا و مصرف داخلی و خارجی، پیش از شروع فصل زراعی و یا دوره تولیدی، ۳. عرضه اطلاعات میزان تولید داخلی کالاهای کشاورزی، با هدف تنظیم حجم و زمان واردات و صادرات، متناسب با بازار داخلی اقدام نماید. اعتبارات مورد نیاز در بودجه سنواتی وزارت جهاد کشاورزی پیش‌بینی می‌شود.

با توجه به لزوم ارائه اطلاعات مرتبط با تولید و توزیع کالاهای کشاورزی در قالب سامانه، برای اهداف سیاستگذاری و نیز برنامه‌ریزی تولید و توزیع، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با تصویب این تبصره موافق است.

ماده (۲)، تبصره «۲»

تبصره «۲»- دو شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران و مادر تخصصی خدمات کشاورزی با شرکت‌های زیرمجموعه آنها شامل شرکت پشتیبانی امور دام و شرکت خدمات حمایتی کشاورزی وابسته به سازمان توسعه تجارت کشاورزی ایران فعالیت می‌نمایند. دولت موظف است ظرف مدت سه ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون نسبت به اصلاح اساسنامه شرکت‌های مذکور در همین راستا اقدام نماید.

با توجه به لزوم یکپارچه‌سازی امور مربوط به تجارت و بازرگانی محصولات کشاورزی، ادغام مجموعه‌های دارای وظایف مرتبط مانند شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران و مادر تخصصی خدمات کشاورزی با شرکت‌های زیرمجموعه آنها شامل شرکت پشتیبانی امور دام و شرکت خدمات حمایتی کشاورزی، در «سازمان توسعه تجارت کشاورزی ایران» به‌منظور هماهنگ‌سازی امور مرتبط با تجارت محصولات کشاورزی و پیشگیری از موازی‌کاری ضروری است.

نکته قابل اهمیت در این زمینه وجود ابهام در نگارش صدر تبصره «۲» این ماده است؛ از این حیث که آیا به ادغام شرکت‌های مذکور منجر شده یا خیر و همچنین مقصود از عبارت «وابسته» مشخص نیست. شایان ذکر است که مفهومی تحت عنوان شرکت‌های وابسته تعریف مشخص قانونی نداشته و باید بیان شود که میزان استقلال و نیز ارتباط این شرکت‌ها با سازمان مذکور و نیز وضعیت سهام این شرکت‌ها به چه صورت خواهد بود؟ آیا در اختیار دولت باقی خواهد ماند یا واگذاری آن منعی ندارد؟

ماده (۲)، تبصره «۳»

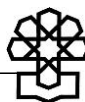
تبصره «۳»- سازمان دارای شخصیت حقوقی مستقل بوده و به صورت مؤسسه دولتی وابسته به وزارت جهاد کشاورزی خواهد بود و اساسنامه آن ظرف دو ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون در اجرای اصل (۸۵) قانون اساسی به تصویب کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست مجلس شورای اسلامی می‌رسد.

در تبصره «۳»، سازمان دارای شخصیت حقوقی مستقل دانسته شده است. از آنجایی که این سازمان باید عهده‌دار وظایف توسعه‌ای باشد، این امر و تغییر ماهیت حقوقی آن به شرکت دولتی باید در تبصره تصریح شود. از سوی دیگر، تجربه نشان می‌دهد یکی از دلایل عدم توفیق شرکت‌های دولتی بخش کشاورزی، غفلت از صلاحیت‌های مدیران و اعضای هیئت‌مدیره آنهاست. بنابراین شایسته است که در این تبصره به موضوع توجه به صلاحیت تخصصی و تجربی مرتبط مدیران اشاره کلی شود.

ماده (۲)، تبصره «۴»

تبصره «۴»- کلیه مأموریت‌ها، وظایف، امکانات، اعتبارات و کارکنان تشکیلات ادغامی موضوع ماده (۲) این قانون حسب مورد از وزارتین مذکور منتزع و به سازمان توسعه تجارت کشاورزی ایران منتقل می‌شود.

حکم ذکر شده در این تبصره ابهام دارد و باید موارد منتزع برای انتقال به نحو روشنی تعیین شود. ضمن اینکه مشخص نیست سازوکار آن به تشخیص چه مقامی است. لذا پیشنهاد می‌شود سازوکارهای مذکور در قالب آیین‌نامه به تصویب هیئت وزیران برسد.

ماده (۳)

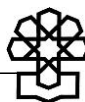
ماده (۳) - سازمان توسعه سرمایه‌گذاری کشاورزی ایران از ادغام معاونت توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی و کسب‌وکارهای کشاورزی و سایر واحدهای ذی‌ربط در وزارت جهاد کشاورزی با تشخیص وزیر جهاد کشاورزی و واحدهای مرتبط با وظایف این سازمان در وزارت صنعت، معدن و تجارت با تشخیص وزیر صنعت، معدن و تجارت، با وظایف زیر تشکیل می‌گردد:

۱. تأمین و تجهیز منابع مالی مورد نیاز با تأکید بر بهره‌مندی از روش‌های نوین تأمین مالی،
۲. حمایت از سرمایه‌گذاری در کسب‌وکارهای کشاورزی و صنایع وابسته به‌ویژه زنجیره کسب‌وکارهای روستایی و عشایری،
۳. شناسایی فرصت‌های سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی از جمله توسعه کشاورزی دریاپایه، کشاورزی دیم، کشاورزی در مناطق کویری و مرزی و گردشگری پایدار کشاورزی و معرفی آنها به متقاضیان داخلی و خارجی و ارائه بسته‌های تشویقی سرمایه‌گذاری،
۴. هدایت نقدینگی به سمت سرمایه‌گذاری در تولید کالاهای کشاورزی،
۵. بهبود فضای کسب‌وکار به‌منظور رفع موانع سرمایه‌گذاری در تولید کالاهای کشاورزی در چارچوب قوانین و مقررات مربوطه،
۶. حمایت از تشکیل و توسعه شرکت‌های پشتیبان تولید و طرح‌های کشاورزی بزرگ‌مقیاس توسط بخش غیردولتی و ارائه مشوق‌های لازم،
۷. برنامه‌ریزی و حمایت برای خرید، انتقال، جذب و توسعه فناوری‌های پیشرفته داخلی و خارجی،
۸. حمایت از سرمایه‌گذاری مشترک شرکت‌های دانش‌بنیان با تشکل‌های فراگیر کشاورزی، روستایی و عشایری در زمینه توسعه کشاورزی با بهره‌گیری از فناوری نوین،
۹. حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها در بخش کشاورزی،
۱۰. حمایت از توسعه کسب‌وکارهای کشاورزی و زنجیره ارزش پایدار کشاورزی براساس سهم‌بری مستقیم و عادلانه کشاورزان از ارزش افزوده نهایی.

در ماده (۳) این طرح مقرر شده است «سازمان توسعه سرمایه‌گذاری کشاورزی ایران» از ادغام معاونت توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی و کسب‌وکارهای کشاورزی و سایر واحدهای ذی‌ربط در وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و صنعت، معدن و تجارت تشکیل شود. نفس امر کاهش موازی‌کاری نهادهای مرتبط با توسعه زیرساخت و سرمایه‌گذاری در وزارت جهاد کشاورزی بسیار ضروری و مهم است. با وجود این برخی ایرادها به شرح زیر وجود دارد:

۱. در حال حاضر «معاونت توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی و کسب‌وکارهای کشاورزی» به «معاونت توسعه بازرگانی» تغییر نام داده است. جالب اینکه در ماده (۲) طرح حاضر، مقرر شده است این معاونت با سایر واحدهای ذی‌ربط وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و صنعت، معدن و تجارت تجمیع شده و «سازمان توسعه تجارت کشاورزی» را تشکیل دهند. یعنی در واقع یک معاونت قرار است هم‌زمان در دو نوع سازمان ادغام شود!

۲. علاوه‌براین، در حال حاضر برخی از وظایف مرتبط با بهبود فضای کسب‌وکار و رفع موانع سرمایه‌گذاری در تولید کالاهای کشاورزی، موضوع ردیف ۵ از وظایف مقرر شده برای «سازمان توسعه سرمایه‌گذاری کشاورزی ایران»، در «معاونت برنامه‌ریزی و اقتصادی» وزارت جهاد کشاورزی مستقر هستند. بنابراین پیشنهاد می‌شود در متن ماده (۳) بعد از کلمه ادغام، عبارت «زیرمجموعه‌های مرتبط با بهبود فضای کسب‌وکار و رفع موانع سرمایه‌گذاری در تولید کالاهای کشاورزی در ...» افزوده شود و عبارت «معاونت توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی و کسب‌وکارهای کشاورزی» با «معاونت‌های توسعه بازرگانی و برنامه‌ریزی و اقتصادی» جایگزین شود.

ماده (۳)، تبصره «۱»

تبصره «۱»- شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه بخش کشاورزی و شرکت شهرک‌های کشاورزی وابسته به سازمان توسعه سرمایه‌گذاری کشاورزی ایران فعالیت می‌نماید. دولت موظف است ظرف مدت سه ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون نسبت به اصلاح اساسنامه شرکت‌های مذکور در همین راستا اقدام نماید.

با توجه به مرتبط بودن وظایف «شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی» و «شرکت شهرک‌های کشاورزی» با موضوع بهبود فضای کسب‌وکار و افزایش سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با این تبصره موافق است. گفتنی است معنای وابستگی در این تبصره دارای ابهام است که باید روشن شود میزان استقلال شرکت‌های ذکر شده و ارتباط آنها با سازمان توسعه سرمایه‌گذاری کشاورزی ایران چگونه خواهد بود؟ همچنین عنوان «شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی» در متن این تبصره با افزودن عبارت «سرمایه‌گذاری در» بعد از کلمه «توسعه»، به‌طور کامل ذکر شود.

ماده (۳)، تبصره «۲»

تبصره «۲»- سازمان دارای شخصیت حقوقی مستقل بوده و به‌صورت مؤسسه دولتی وابسته به وزارت جهاد کشاورزی خواهد بود و اساسنامه آن ظرف دو ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون در اجرای اصل (۸۵) قانون اساسی به تصویب کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست مجلس شورای اسلامی می‌رسد.

در تبصره «۲»، سازمان دارای شخصیت حقوقی مستقل دانسته شده است. از آنجایی که این سازمان باید عهده‌دار وظایف توسعه‌ای باشد، این امر باید در تبصره تصریح شود. از سوی دیگر، تجربه نشان می‌دهد یکی از دلایل عدم توفیق مؤسسه‌های دولتی بخش کشاورزی، غفلت از صلاحیت‌های مدیران و اعضای هیئت‌مدیره آنهاست. از این رو شایسته است که در این تبصره به موضوع توجه به صلاحیت تخصصی و تجربی مرتبط مدیران اشاره کلی شود.

ماده (۳)، تبصره «۳»

تبصره «۳» - کلیه وظایف، مأموریت‌ها، امکانات، اعتبارات و کارکنان تشکیلات ادغامی موضوع ماده (۳) این قانون حسب مورد از وزارتین مذکور منتزع و به سازمان سرمایه‌گذاری کشاورزی ایران منتقل می‌شود.

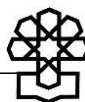
مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با تصویب این تبصره موافق است.

ماده (۴)

ماده (۴) - «شورای پشتیبانی و رفع موانع تولید کشاورزی» در هر شهرستان با وظایف و ترکیب زیر تشکیل می‌شود:

الف) وظایف

۱. شناسایی ظرفیت‌ها، موانع و مشکلات تولید در جهت تسهیل و تقویت سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی در شهرستان،
۲. بهبود فضای کسب و کارهای بخش کشاورزی در شهرستان در چارچوب قوانین و مقررات مربوط،
۳. کمک به رفع مشکل واحدهای تعطیل و نیمه‌تعطیل بخش کشاورزی و صنایع وابسته آن در شهرستان،
۴. رسیدگی، تصمیم‌گیری و تسریع در خصوص موضوعات مرتبط با مجوزها در شهرستان،
۵. رفع موانع اجرایی مدیریت بازار و تجارت کالاهای کشاورزی در شهرستان.

ب) ترکیب اعضا

۱. فرماندار (رئیس شورا)، ۲. مدیر جهاد کشاورزی شهرستان (دبیر شورا)، ۳. دادستان شهرستان، ۴. رئیس اداره محیط زیست، ۵. رئیس اداره منابع آب، ۶. رئیس اداره آبفا، ۷. رئیس اداره منابع طبیعی، ۸. رئیس اداره راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، ۹. رئیس اداره راه و شهرسازی، ۱۰. رئیس اداره دامپزشکی، ۱۱. رئیس اداره صنعت، معدن و تجارت شهرستان، ۱۲. رئیس بانک کشاورزی شهرستان، ۱۳. رئیس اتاق اصناف کشاورزی شهرستان، ۱۴. مسئول دفتر نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی در شهرستان، ۱۵. نماینده شهرستان در مجلس شورای اسلامی به‌عنوان عضو ناظر

تبصره «۱»- فرماندار حسب مورد و ضرورت از رؤسای سایر دستگاه‌های اجرایی شهرستان و شهرداران و رؤسای تشکل‌های مربوطه دعوت می‌نماید.

تبصره «۲»- دبیرخانه شورای فوق در مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان مستقر می‌باشد.

تبصره «۳»- در شهرستان‌های دارای بیش از یک نماینده، مجمع استانی نمایندگان، نماینده ناظر در این شورا را تعیین می‌نماید.

تبصره «۴»- جلسات شورا با دعوت فرماندار شهرستان تشکیل و با حضور اکثریت اعضا رسمیت می‌یابد و مصوبات آن با رأی اکثریت مطلق اعضای حاضر معتبر می‌باشد. مصوبات شورا با رعایت قوانین و مقررات مربوطه پس از تأیید و ابلاغ فرماندار لازم‌الاجرا است.

ماده (۴) به تشکیل شورایی تحت عنوان «شورای پشتیبانی و رفع موانع تولید

کشاورزی» پرداخته است. در این خصوص نکات زیر مطرح است:

۱. در جزء «۱» بند «الف» این ماده، شناسایی ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری بخش

کشاورزی برعهده این شورا گذاشته شده است. درحالی‌که این وظیفه اصولاً باید برعهده

سازمان توسعه سرمایه‌گذاری کشاورزی ایران باشد. شورایی که عمده اعضای آن ارتباطی با

بخش کشاورزی ندارند و اصولاً افراد اداری هستند که با ایده‌های نوین کسب‌وکار آشنایی کافی ندارند و نمی‌توانند در شناسایی ظرفیت‌ها کارایی لازم را داشته باشند.

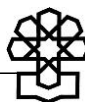
۲. از آنجایی که طبق ماده (۱) قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی، این وزارتخانه متولی توسعه روستایی در کشور است، این شورا موضوع تسهیل فضای کسب‌وکار روستایی و عشایری را نیز باید عهده‌دار شود؛ به‌خصوص اینکه رئیس شورا فرماندار است. هرچند بهبود فضای کسب‌وکار در بخش کشاورزی و نواحی روستایی و عشایری در گرو رفع ایرادهایی است که بسیاری از آنها به تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌گذاری‌های کلان و قوانین، مقررات و بخشنامه‌های حاصله برمی‌گردد و طرح حاضر، رویکرد جدی نسبت به این موضوع ندارد.

۳. تعیین نماینده ناظر توسط مجمع استانی نمایندگان در تبصره «۳» این ماده، مغایر اصل (۵۸) قانون اساسی است. انتخاب نمایندگان مجلس به‌عنوان ناظر نمی‌تواند موقوف به نظر تعدادی از نمایندگان باشد و از آنجاکه نقش نظارت ایشان به‌عنوان نماینده مجلس است نه نماینده مجمع استانی، این امر صرفاً در صلاحیت مجلس شورای اسلامی است که سازوکار آن در آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی پیش‌بینی شده است.

فصل ۲. بهبود فرایندها برای پشتیبانی و رفع موانع تولید کشاورزی

ماده (۵)

ماده (۵) - در راستای ارتقای امنیت غذایی و توسعه کشاورزی دانش‌بنیان، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری مکلف است سالانه حداقل ۳۰ درصد از اعتبارات مربوط به بسته‌های فناوری بلاعوض و تسهیلات ارزان‌قیمت شرکت‌های دانش‌بنیان را به حمایت از توسعه زنجیره‌های ارزش گیاهان دارویی و محصولات با ارزش افزوده بالا و دستیابی به خودکفایی در خوراک دام و طیور و آبزیان و تولید نهاده‌های فناورانه کشاورزی شامل نهال گواهی شده، بذور

هیبرید (دورگ)، سم و کود، تخم چشم‌زده، منابع ژنتیکی پایه گیاهی، دام، طیور و آبزیان، روغن، واکسن‌ها، هورمون‌ها و داروهای دامی، اسپرم و جنین دام سبک و سنگین، مرغ لاین و بومی‌سازی صنعت قفس و مولدسازی میگو و سایر فعالیت‌های نوظهور بخش کشاورزی اختصاص دهد.

ماده (۵) به‌خوبی بر تولید دانش‌بنیان نهاده‌های فناورانه تأکید کرده است، ولی این موضوع در حال حاضر متولی مشخصی در وزارت جهاد کشاورزی ندارد و وحدت رویه‌ای در این زمینه دیده نمی‌شود. از آنجایی که تولید و تجاری‌سازی نهاده‌های فناورانه واجد رویکرد بین‌رشته‌ای و بین‌دستگاهی است، پیشنهاد می‌شود کمیته‌ای با عنوان «کمیته راهبری تولید نهاده‌های فناورانه کشاورزی» مرکب از صاحب‌نظران و ذی‌مدخلان در حوزه‌های اجرایی، تحقیقاتی و تجاری‌سازی این نهاده‌ها تشکیل شود و بر اقدام‌های مربوطه نظارت مستمری تا حصول نتیجه داشته باشد. در غیر این صورت و بدون مدیریت یکپارچه و نظارت‌پذیر تحقیقات و توسعه نهاده‌های فناورانه نمی‌توان انتظار جهش و بهبود اساسی در این حوزه داشت. ضمن اینکه واژگان مذکور در این ماده، از جمله هیبرید، ژنتیکی، هورمون، اسپرم، لاین، در مخالفت با اصل پانزدهم قانون اساسی مبنی بر استفاده از زبان فارسی به‌عنوان زبان رسمی کشور بوده و باید با معادل فارسی آن جایگزین شود. لذا پیشنهاد می‌شود متن زیر جایگزین ماده (۵) شود:

ماده (۵) - از تاریخ ابلاغ این قانون، وزارت جهاد کشاورزی به‌عنوان مرجع واحد سیاست‌گذاری، مدیریت و برنامه‌ریزی تولید و تأمین رقابت‌پذیر نهاده‌های فناورانه بخش کشاورزی از جمله بذور دورگ (هیبرید)، آفت‌کش، کود، واکسن، دارو و مواد تقویتی، مواد ژنی، مرغ نژاد خالص

(لاین) و ماشین‌آلات، تعیین می‌گردد و مکلف است به‌منظور تدوین برنامه اقدام ملی خودکفایی در نهاده‌های مذکور و نظارت میدانی و مستمر بر حسن اجرای آن، شناسایی و اعلان عمومی نیاز بخش کشاورزی به نهاده‌های فناورانه، شناسایی موانع تولید داخلی نهاده‌های فناورانه و پیشنهاد سیاست‌های مناسب به ستاد با محوریت تأمین رقابت‌پذیر نیاز داخل و حضور تعیین‌کننده ایران در بازارهای جهانی، تعیین نحوه سرمایه‌گذاری وزارت جهاد کشاورزی در طرح‌های تحقیق و توسعه نهاده‌های فناورانه، «کمیته ملی نهاده‌های فناورانه کشاورزی» را ظرف دو ماه پس از ابلاغ این قانون با ترکیب زیر تشکیل دهد:

۱. رئیس سازمان توسعه سرمایه‌گذاری کشاورزی ایران (رئیس)،
۲. رئیس سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی،
۳. معاون وزیر جهاد کشاورزی در امور زراعت،
۴. معاون وزیر جهاد کشاورزی در امور تولیدات دامی،
۵. رئیس سازمان مرکزی تعاون روستایی کشور،
۶. معاون معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری،
۷. معاون رئیس ستاد اجرایی فرمان حضرت امام خمینی (ره) در صورت موافقت مقام معظم رهبری،
۸. معاون سازمان پدافند غیرعامل در صورت موافقت مقام معظم رهبری،
۹. رئیس سازمان نظام صنفی کشاورزی و منابع طبیعی کشور،
۱۰. رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران،
۱۱. یک نفر عضو هیئت علمی کشاورزی و منابع طبیعی دارای حداقل سه سال تجربه کاری مرتبط در تولید نهاده‌های مربوطه، با حکم وزیر علوم، تحقیقات و فناوری،
۱۲. دو نفر به نمایندگی از کسب‌وکارهای مربوطه با حکم وزیر جهاد کشاورزی.

تبصره «۱»- جلسات کمیته فوق‌الذکر با دعوت رئیس سازمان توسعه سرمایه‌گذاری کشاورزی ایران در وزارت جهاد کشاورزی تشکیل می‌شود و با حضور ۹ نفر از اعضا رسمیت می‌یابد و مصوبات آن با رأی دوسوم اعضای حاضر معتبر می‌باشد. مصوبات کمیته پس از ابلاغ وزیر جهاد کشاورزی لازم‌الاجرا است. کمیته مکلف است گزارش نظارتی مربوطه را به صورت فصلی به شورای عالی امنیت ملی و کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست مجلس شورای اسلامی ارائه کند.

تبصره «۲»- وزیر جهاد کشاورزی مکلف است براساس پیشنهاد رئیس کمیته، بازرسان رسمی صاحب صلاحیت را به منظور ارزیابی میدانی عملکرد و اثربخشی کسب‌وکارها و دستگاه‌های اجرایی مربوطه منصوب نماید. این بازرسان به عنوان ضابط دادگستری شناخته شده و در هر زمانی مجاز به بازرسی از کلیه مکان‌های مرتبط، دریافت اسناد و اطلاعات مربوطه را دارند. بازرسان رسمی چنانچه به جز در موارد ارائه گزارش محرمانه به نهادهای نظارتی یا بنا به الزام دادگاه، اطلاعات مربوطه را افشا کنند، به پرداخت جزای نقدی درجه (۴) محکوم می‌شوند.

تبصره «۳»- در راستای موضوع این ماده وزارت جهاد کشاورزی مکلف است اقدام‌های زیر را به عمل آورد:

۱. احداث و توسعه زیرساخت‌های مربوطه از جمله تأمین زمین، اجرای طرح‌های مشارکت عمومی - خصوصی در زمینه نهاده‌های فناورانه کشاورزی در چارچوب بودجه سالیانه مصوب،
۲. افزایش تعرفه واردات و کاهش یارانه نهاده‌های فناورانه وارداتی و تخصیص منابع حاصله به تولید رقابت‌پذیر داخلی به ستاد تنظیم بازار کشاورزی،

۳. اختصاص حداقل ۴۰ درصد از اعتبارات برنامه پژوهش‌های کاربردی فصل کشاورزی و منابع طبیعی در قوانین بودجه سالیانه به طرح‌های تحقیق و توسعه نهاده‌های فناورانه کشاورزی،

۴. موافقت با احداث واحدهای تولید نهاده‌های فناورانه و بهره‌برداری از آنها در شهرک‌های کشاورزی، با رعایت حفظ کاربری اراضی کشاورزی حاصلخیز، حداکثر ظرف یک هفته از ارسال درخواست مکتوب متقاضی، با رعایت استانداردها و ضوابط فنی تولید.

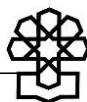
ماده (۶)

ماده (۶) - به منظور افزایش تولید محصولات اساسی کشاورزی و نهاده‌های دام و طیور و همچنین کاهش ۵۰ درصدی نیاز به واردات این محصولات طی یک دوره چهارساله و همچنین افزایش کیفیت آنها به سطح استاندارد، وزارت جهاد کشاورزی مکلف است اقدامات لازم را برای تقویت زیرساخت‌های خودکفایی، کاهش هزینه تمام شده تولید، رفع خلأ عملکرد، از طریق ترویج آموزش‌ها و روش‌های نوین آموزشی در جهت ارتقاء سطح آگاهی، مهارت، دانش و بینش بهره‌برداران بخش کشاورزی و تشویق و هدایت پژوهشگران بخش خصوصی و الزام پژوهشگران بخش دولتی بخش کشاورزی و منابع طبیعی به اجرای پژوهش‌های کاربردی در رابطه با این محصولات و انتقال تبادل اطلاعات و دستاوردهای تحقیقاتی و فنون جدید کشاورزی در سطح مزارع به کشاورزان به عمل آورد.

منابع مورد نیاز برای اجرای این ماده از کسر سالانه ۲ دهم درصد از ارز اختصاص یافته برای واردات هر کدام از نهاده‌ها و محصولات اساسی کشاورزی و همچنین نهاده‌های دامی و اختصاص مابه‌التفاوت حاصل از این صرفه‌جویی با ارز نیمایی تأمین می‌گردد.

منابع حاصل از این موضوع در اختیار سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی قرار می‌گیرد تا به تناسب میزان واردات هر محصول به تحقیقات هدفمند جهت کاهش خلأ عملکرد و خودکفایی همان محصول برای انجام تکالیف این قانون اختصاص پیدا کند.

وزارت جهاد کشاورزی مکلف است گزارش عملکرد این ماده را هر شش ماه یکبار به کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست مجلس شورای اسلامی گزارش نماید.

این ماده به‌خوبی افزایش تولید محصولات اساسی کشاورزی و نهاده‌های دام و طیور و کاهش ۵۰ درصدی نیاز به واردات این محصولات را طی یک دوره چهارساله و همچنین افزایش کیفیت آنها به سطح استاندارد را مدنظر قرار داده است. در این راستا وزارت جهاد کشاورزی مکلف به انجام اقدام‌های مناسب از جمله در زمینه توسعه زیرساخت‌های خودکفایی، کاهش هزینه تمام شده تولید و رفع خلأ عملکرد شده است. ماده مذکور از معدود مواد طرح است که هدف‌گذاری کمی و قابل نظارت را مدنظر قرار داده است. تنها ایراد این ماده آن است که در انتها مقرر داشته که منابع حاصل از این موضوع در اختیار سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی قرار گیرد تا به تناسب میزان واردات هر محصول به تحقیقات هدفمند برای کاهش خلأ عملکرد و خودکفایی همان محصول برای انجام تکالیف این قانون تخصیص یابد. این در حالی است که اولاً سازمان تات هیچ وظیفه و مأموریتی در حوزه توسعه زیرساخت‌های خودکفایی از جمله تجهیز و نوسازی اراضی کشاورزی ندارد و ثانیاً سابقه نشان داده که این سازمان عملکرد مطلوبی در انجام تحقیقات کاربردی نداشته است و هیچ تضمینی وجود ندارد که منابع ناشی از کاهش واردات در امور جاری و حقوق و دستمزد هزینه نشود. همچنین در سطر سوم از صدر ماده (۶)، کلمه «در» قبل از کلمه «همچنین» زاید است و باید حذف شود.

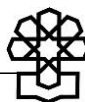
از طرفی منابع پیش‌بینی شده در این ماده، تحت عنوان سالیانه ۲ دهم درصد از ارزش اختصاص یافته برای واردات هر کدام از نهاده‌ها و محصولات اساسی کشاورزی و همچنین نهاده‌های دامی و اختصاص مابه‌التفاوت حاصل از این صرفه‌جویی با ارزش نیمایی، دائمی نبوده و تنها در سال‌هایی برقرار است که دولت به دو نرخ خریدن ارزش اقدام کرده است.

در حالی که وظایف مشخص شده دارای بار مالی بوده و دائمی است. کما اینکه در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ منابع حاصل از کاهش ارزش ترجیحی در همه حوزه‌ها تعیین تکلیف شده است. لذا این حکم مغایر اصل (۵۲) قانون اساسی خواهد بود. با توجه به توضیحات فوق پیشنهاد می‌شود متن ماده (۶) به شرح زیر اصلاح شود:

ماده (۶) - به منظور افزایش تولید محصولات اساسی کشاورزی و نهاده‌های دام و طیور و همچنین کاهش ۵۰ درصدی نیاز به واردات این محصولات طی یک دوره چهارساله و همچنین افزایش کیفیت آنها به سطح استاندارد، وزارت جهاد کشاورزی مکلف است اقدام‌های لازم را برای تقویت زیرساخت‌های خودکفایی، کاهش هزینه تمام شده تولید و رفع خلأ عملکرد از طریق کارآمدسازی ترویج و کاربست روش‌های نوین آموزش، هدایت پژوهشگران بخش خصوصی و الزام پژوهشگران بخش دولتی بخش کشاورزی و منابع طبیعی به اجرای پژوهش‌های کاربردی در خصوص این محصولات به عمل آورد.

منابع مورد نیاز برای اجرای این ماده از افزایش نیم درصد به عوارض سلامت مربوط به نوشیدنی‌های قندی و سیگار، موضوع ماده (۴۸) و (۶۹) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، تأمین می‌شود.

وزارت جهاد کشاورزی مکلف است عملکرد این ماده را هر ۶ ماه یکبار به کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست مجلس شورای اسلامی گزارش دهد.

ماده (۷)

ماده (۷) - صندوق بیمه کشاورزی مکلف به ارائه خدمات بیمه‌ای زیر می‌باشد:

(الف) بیمه شخص ثالث و بیمه بدنه ماشین‌های کشاورزی،

(ب) بیمه حوادث اشخاص شاغل در بخش کشاورزی و منابع طبیعی،

(پ) بیمه عمر مانده بدهکاری تسهیلات گیرندگان ماشین‌های کشاورزی و واحدهای تولیدی،

(ت) پوشش بیمه‌ای محصول صادراتی در کل زنجیره‌های ارزش.

تبصره «۱» - در راستای افزایش ضریب نفوذ بیمه شخص ثالث در ماشین‌آلات بخش کشاورزی، دارندگان ماشین‌های کشاورزی فاقد پلاک که از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون برای اولین بار اقدام به بیمه شخص ثالث می‌نمایند، مشمول بخشودگی کامل جریمه نداشتن بیمه شخص ثالث می‌باشند.

تبصره «۲» - در راستای بند «ج» ماده (۳۲) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مصوب ۱۳۸۹/۴/۲۳ و تبصره ذیل ماده (۱۹) قانون مدیریت بحران کشور مصوب ۱۳۹۸/۵/۷، وزارت جهاد کشاورزی مکلف است به منظور انجام بیمه فراگیر در محصولات اساسی با لحاظ هزینه بیمه سهم کشاورز در تعیین قیمت خرید تضمینی و کسر همان مبلغ در زمان خرید محصول مشمول خرید تضمینی به عنوان سهم کشاورز را به صندوق بیمه کشاورزی پرداخت نماید. صندوق مذکور مکلف است کلیه سطوح زیر کشت همان محصول را در سال زراعی آتی تحت پوشش بیمه فراگیر (بیمه مخاطرات فاجعه‌بار) قرار دهد. دستورالعمل اجرایی این ماده توسط مجمع عمومی صندوق بیمه کشاورزی تصویب و توسط وزیر جهاد کشاورزی ابلاغ می‌گردد. اعتبارات مربوط به سهم دولت از محل اعتبارات پیش‌بینی شده در قانون بودجه سنواتی تأمین می‌شود.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با تصویب این ماده موافق است. البته تبصره

«۲» ماده (۷) دارای ابهام بوده و نیازمند ویراستاری است. از لحاظ حقوقی نیز وضع

آیین‌نامه اجرایی در صلاحیت هیئت وزیران یا وزیر است و تفویض تصویب آن به مجمع عمومی صندوق بیمه کشاورزی مغایر اصل (۱۳۸) است.

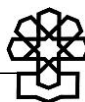
ماده (۸)

ماده (۸) - مرجع تعیین میزان سوخت مورد نیاز ماشین‌های کشاورزی و واحدهای تولیدی کشاورزی، وزارت جهاد کشاورزی می‌باشد. وزارت جهاد کشاورزی مکلف است ظرف مدت دو ماه از ابلاغ این قانون سهمیه‌های سوخت تعیین شده را به وزارت نفت و ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز اعلام نماید. وزارت نفت موظف است براساس نظر وزارت جهاد کشاورزی سهمیه‌های تعیین شده را بدون تغییر در اختیار بهره‌برداران قرار دهد.

تبصره «۱»- وزارت نفت مکلف است حداکثر ظرف شش ماه نسبت به صدور کارت هوشمند سوخت برای ماشین‌های کشاورزی و واحدهای تولیدی (زراعی، باغی، دامی و شیلاتی) اقدام نماید.

تبصره «۲»- نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران (پلیس راهور ناجا) مکلف است برای پلاک اولی‌ها بدون شرط بیمه‌نامه و توجه به عمر ماشین‌آلات تا ۴۰ سال، ظرف مدت چهار ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون نسبت به شماره‌گذاری و صدور پلاک برای ماشین‌های کشاورزی بدون پلاک اقدام نماید.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با تصویب این ماده موافق است. گفتنی است که حکم تبصره «۱» به دلیل افزایش بار مالی دولت، نیازمند تعبیه منابع مالی است و استثنا کردن شرط بیمه‌نامه و توجه به عمر ماشین‌آلات تا ۴۰ سال در تبصره «۲» نیز به جهت تبعات مالی و جانی برای مردم و تبعات زیست‌محیطی، مغایر نظام اداری صحیح است.

ماده (۹)

ماده (۹) - سازمان تعاون روستایی کشور از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون به‌عنوان تنها مرجع صادرکننده مجوز تشکل‌های حوزه کشاورزی و منابع طبیعی تعیین می‌شود. سازمان مذکور مکلف است در حوزه‌های تولید، تأمین، خدمات، توزیع، صادرات و واردات کالاهای کشاورزی به ازای هر موضوع فقط یک تشکل فراگیر در سطح ملی با شعبات استانی و شهرستانی ایجاد نماید. دستورالعمل تشکیل تشکل‌های مربوطه حداکثر ظرف مدت سه ماه توسط وزیر جهاد کشاورزی تهیه و ابلاغ خواهد شد.

تبصره «۱» - کلیه تشکل‌های موجود اعم از تشکل‌هایی که از وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، اتاق تعاون و سازمان مرکزی تعاون روستایی مجوز دریافت نموده‌اند، ظرف مدت یک سال توسط سازمان مرکزی تعاون روستایی کشور سامان‌دهی می‌شوند به‌نحوی که در هر رشته و موضوع فقط یک تشکل فراگیر ایجاد شود.

تبصره «۲» - ادارات کل ثبت شرکت‌ها موظفند منحصراً در بخش کشاورزی و منابع طبیعی تشکل‌هایی را ثبت نمایند که از وزارت جهاد کشاورزی دارای مجوز باشند.

این ماده موضوع نابسامانی تشکل‌های بخش کشاورزی و منابع طبیعی را هدف قرار داده و سازمان مرکزی تعاون روستایی را تنها مرجع صدور مجوز تشکل‌های حوزه کشاورزی و منابع طبیعی تعیین کرده است. طبق این ماده مقرر شده تا در حوزه‌های تولید، تأمین، خدمات، توزیع، صادرات و واردات کالاهای کشاورزی، به ازای هر موضوع فقط یک تشکل فراگیر در سطح ملی با شعبات استانی و شهرستانی ایجاد شود. در اینجا منظور از عبارت «هر موضوع» مشخص نیست؛ فی‌الجمله محصول خاص، کل صادرات، واردات، توزیع و غیره؟ ضمن اینکه ممکن است ایجاد تشکلی فراگیر در هر زمینه باعث بروز انحصار شود؛ لذا باید این امر با وضع ضوابط و مقررات ضدانحصار همراه باشد چراکه

اگر یک تشکل سهم بالایی از بازار را در اختیار داشته باشد، در صورت فقدان چنین ضوابطی، ممکن است تأمین مایحتاج مردم و همچنین نهاده‌های تولیدی بخش کشاورزی دچار چالش‌های جدی شود.

از طرفی فارغ از بحث تعدد و موازی‌کاری در فعالیت‌های تشکل‌های بخش کشاورزی و منابع طبیعی، یکی از مهم‌ترین عوامل ناکارآمدی تشکل‌های مذکور، ضعف این تشکل‌ها در اثر نبود تخصص کافی در اعضای هیئت‌مدیره و دخالت دولت در انتخاب این افراد است. طرح حاضر در این زمینه مسکوت است. لذا پیشنهاد می‌شود، متن زیر به‌عنوان تبصره «۳» به ماده (۹) الحاق شود:

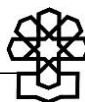
تبصره «۳»- سازمان مرکزی تعاون روستایی موظف است حداکثر ظرف شش ماه پس از ابلاغ این قانون، برنامه ملی توان‌افزایی تشکل‌های کشاورزی، روستایی و عشایری در زمینه مدیریت ارشد کسب‌وکار مشتمل بر حوزه‌های مدیریت زنجیره ارزش، بازاریابی محصولات کشاورزی، ورود به بازار سرمایه و بازارهای صادراتی، حسابداری و مدیریت مالی را تدوین و اجرا کند.

ماده (۱۰)

ماده (۱۰)- نظر به اهمیت «کشاورزی قراردادی» در جهش تولید کشاورزی و با هدف بهره‌گیری از ظرفیت‌های کشاورزان خرده مالک، دولت مکلف است از سال ۱۴۰۱ با لحاظ اعتبارات لازم در بودجه سنواتی نسبت به حمایت از کشاورزان و شرکت‌های مجری طرح‌های کشاورزی قراردادی (پشتیبان) به روش‌های زیر اقدام نماید:

الف) اعطای تسهیلات با سود ۴٪ به کشاورزان طرف قرارداد توسط بانک‌ها و صندوق‌های حمایت از توسعه کشاورزی با ضمانت شرکت‌های پشتیبان،

ب) حمایت‌های بیمه‌ای توسط صندوق بیمه کشاورزی با اعمال حداقل ۳۰ درصد تخفیف در حق بیمه سهم کشاورز از طریق شرکت‌های پشتیبان،

پ) بیمه تولیدکنندگان طرف قرارداد با شرکت‌های پشتیبان توسط صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر از طریق شرکت‌های پشتیبان،
ت) اولویت‌دهی کشاورزان و شرکت‌های پشتیبان محصولات کشاورزی قراردادی در دریافت انواع حمایت‌های دولتی در حوزه کشاورزی.

تبصره- شرکت‌های پشتیبان موظفند یک نسخه قرارداد تیپ (الگویی) را به سازمان جهاد کشاورزی استان ارسال نمایند و سازمان جهاد کشاورزی استان‌ها به‌منظور حفظ حقوق کشاورزان مکلفند ظرف یک هفته نسبت به آن قرارداد اظهارنظر نمایند. عدم اعلام نظر بعد از یک هفته به‌منزله تأیید قرارداد می‌باشد.

این ماده به موضوع مهم کشاورزی قراردادی و توسعه آن پرداخته است. تبصره این ماده، تلویحاً اجرای قرارداد بین شرکت‌های پشتیبان و کشاورزان را منوط به تأیید سازمان جهاد کشاورزی استان‌ها کرده است. این امر به‌نوبه‌خود می‌تواند به اختلال در فضای کسب‌وکار و اعمال سلیقه و دخالت دولت در اقتصاد منجر شود. لازمه توسعه کشاورزی قراردادی عادلانه و حفاظت از حقوق کشاورزان، افزایش توان چانه‌زنی کشاورزان از طریق توسعه تشکل‌ها، عرضه یکپارچه محصول، آگاه‌سازی کشاورزان از قیمت محصولات و ایجاد تنوع در صنایع فراوری مستقر در منطقه و ورود خود تشکل‌های کشاورزان به توسعه صنایع تبدیلی است. این رویکردها به‌صورت جدی در طرح حاضر مدنظر قرار نگرفته است. از طرفی عبارت «خرده مالک» در صدر ماده (۱۰) فاقد تعریف حقوقی است و ابهام دارد. همچنین تعبیر «دولت مکلف است با لحاظ» به‌منزله الزام دولت به درج در لایحه است که با اصل (۵۲) قانون اساسی مغایرت دارد، لذا پیشنهاد می‌شود به‌جای عبارت «دولت مکلف است از سال ۱۴۰۱ با لحاظ اعتبارات لازم...» از عبارت «دولت از سال ۱۴۰۱ در صورت لحاظ

اعتبارات لازم» استفاده شود و محل تأمین اعتبار کافی برای پوشش هزینه‌های این حکم تعیین شود. از طرفی با عنایت به تکلیف اصل پانزدهم قانون اساسی مبنی بر استفاده از زبان فارسی، باید در تبصره «۱» معادل کلمه تیپ به شکل «قرارداد الگویی (تیپ)» جایگزین شود؛ هر چند ضرورتی به استفاده از کلمه «تیپ» وجود ندارد.

ماده (۱۱)

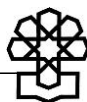
ماده (۱۱) - وزارت جهاد کشاورزی مکلف است از سال ۱۴۰۱ با لحاظ اعتبارات در بودجه سنواتی در راستای یکپارچه‌سازی مدیریت اراضی کشاورزی و بهبود بهره‌وری و افزایش تولید، نسبت به تهیه و ارائه بسته تشویقی و حمایتی برای تشکیل شرکت‌های سهامی زراعی کوچک در عرصه‌های کشاورزی با قابلیت عرضه در بورس اقدام نماید. دستورالعمل چگونگی تشکیل و نحوه و نوع حمایت از این شرکت‌های سهامی زراعی ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط وزیر جهاد کشاورزی ابلاغ می‌گردد.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با تصویب این ماده موافق است.

ماده (۱۲)

ماده (۱۲) - تبصره «۴» ماده (۱) قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها مصوب ۱۳۷۴/۳/۳۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن به شرح ذیل اصلاح می‌شود:

کشت در محیط کنترل شده و گلخانه‌ای، پرورش قارچ، دامداری، پرورش طیور و ماکیان، پرورش آبزیان و مراکز عرضه زنده آبزیان، پرورش زنبور عسل و حشرات مفید و تأسیسات آبیاری و سرچاهی و کارگاه‌های صنایع تکمیلی و غذایی و فراوری محصولات کشاورزی و منابع طبیعی و سایر نیازها و تولیدات بخش کشاورزی از مصادیق فعالیت کشاورزی بوده و احداث آنها در اراضی کشاورزی، بهینه کردن تولیدات بخش کشاورزی بوده و با رعایت ضوابط زیست‌محیطی و موافقت سازمان جهاد کشاورزی استان تغییر کاربری محسوب نمی‌شود.

ماده (۱۲) طرح فعلی در راستای اصلاح تبصره «۴» ماده (۱) قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها مصوب ۱۳۷۴/۳/۳۱ پرداخته است. این ماده، فعالیت‌هایی را مانند پرورش قارچ، دامداری، پرورش طیور و ماکیان، پرورش آبزیان و مراکز عرضه زنده آبزیان، پرورش حشرات مفید و تأسیسات آبیاری و سرچاهی و کارگاه‌های صنایع تکمیلی و غذایی و فراوری محصولات کشاورزی و منابع طبیعی و سایر نیازها و تولیدات بخش کشاورزی را از شمول تغییر کاربری خارج دانسته است. در این ماده هیچ ضابطه‌ای مبنی بر جلوگیری از احداث فعالیت‌های موضوع این ماده که نیاز به اراضی حاصلخیز ندارند از جمله احداث کارگاه‌های صنایع تکمیلی و غذایی، در اراضی حاصلخیز و درجه (۱)، (۲) و (۳) کشاورزی پیش‌بینی نشده است. این امر سبب تغییر کاربری وسیع کلیه اراضی کشاورزی (چه در حریم شهرها و چه در خارج از آن) به اسم گلخانه و کارگاه‌های فراوری خواهد شد؛ کماینکه در حال حاضر نیز شواهد جدی در این زمینه وجود دارد. همچنین استثنای نکردن زمین‌های حاصلخیز درجه (۱)، (۲) و (۳) از اختصاص به کارگاه و امثال آن مغایر بند «۹» اصل (۴۳) قانون اساسی مبنی بر افزایش تولیدات کشاورزی نیز تلقی می‌شود. لذا این ماده در صورت عدم اصلاح، موجب از بین رفتن منابع پایه تولید شده و نهایتاً امنیت غذایی را در معرض تهدید قرار خواهد داد. در این راستا، پیشنهاد می‌شود عبارت «حفظ کاربری اراضی درجه (۱)، (۲) و (۳) کشاورزی برای تولیدات زراعی-باغی» به بعد از عبارت «و با رعایت» در سطر هفتم اضافه شود. متن اصلاحی این ماده به شرح زیر پیشنهاد می‌شود:

ماده (۱۲) - تبصره «۴» ماده (۱) قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها مصوب ۱۳۷۴/۰۳/۳۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن، به شرح زیر اصلاح می‌شود:

«احداث گلخانه‌ها، دامداری‌ها، مرغداری‌ها، پرورش ماهی و سایر تولیدات کشاورزی و

کارگاه‌های صنایع تکمیلی و غذایی در خارج از حریم شهرها، بهینه کردن تولیدات بخش کشاورزی بوده و تغییر کاربری محسوب نمی‌شود. موارد مذکور از شمول این ماده مستثنی بوده و با رعایت حفظ کاربری اراضی درجه (۱) و (۲) کشاورزی برای تولیدات زراعی-باغی و ضوابط زیست‌محیطی، با موافقت سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌ها بلامانع می‌باشد.

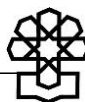
ماده (۱۲)، تبصره

تبصره- تغییر کاربری و تبدیل طرح‌های مذکور به سایر طرح‌های غیر کشاورزی بدون اخذ مجوز از کمیسیون تبصره «۱» ماده (۱) به‌عنوان جرم مستمر تلقی و مشمول مجازات‌های مقرر در قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها مصوب ۱۳۷۴/۳/۳۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی می‌باشد.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با تصویب این تبصره موافق است. گفتنی است که کمیسیون تبصره «۱» ماده (۱) در قانون اراضی زراعی و باغ‌ها مصوب ۱۳۷۴/۳/۳۱ مورد اشاره قرار گرفته است که باید در متن ماده به آن تصریح شود. اصطلاح جرم مستمر نیز از اصطلاحات حقوق جزا و فاقد تعریف قانونی است و از این حیث ابهام دارد و «مجازات‌های مقرر» نیز باید مشخص شوند.

ضمن اینکه لفظ سایر در این تبصره حشو است و می‌تواند منشأ تفسیر رأی قرار گیرد. لذا پیشنهاد می‌شود به‌منظور تصریح و اعمال موضوع‌های فوق، متن تبصره به شرح زیر اصلاح شود:

تبصره- تغییر کاربری و تبدیل طرح‌های مذکور به طرح‌های غیر کشاورزی بدون اخذ مجوز از کمیسیون موضوع تبصره «۱» ماده (۱) قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها مصوب ۱۳۷۴/۳/۳۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی جرم تلقی و مشمول مجازات‌های موضوع ماده (۳) قانون مذکور می‌باشد.

ماده (۱۳)، بند «الف»

ماده (۱۳) - به منظور انسجام بخشی، تسهیل و رفع موانع سرمایه گذاری در بخش کشاورزی و منابع طبیعی:

الف) سیاست‌های حاکمیتی ناظر بر صدور مجوز فعالیت‌های تولیدی و سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی و منابع طبیعی در چارچوب تکالیف و مأموریت‌های قانونی، توسط وزیر جهاد کشاورزی هر دو سال یکبار در فروردین ماه به صورت عمومی اعلان می‌گردد و هرگونه تغییر یا مقرر جدید در طول سال ممنوع می‌باشد.

بند «الف» این ماده، هرچند سعی کرده ضوابطی را برای بهبود فضای کسب و کار بخش کشاورزی وضع کند ولی رویکرد اساسی در خصوص مقرره‌زدایی را مدنظر قرار نداده و تلویحاً خلق مقررات جدید در حوزه کسب و کار را مورد تأکید قرار داده است، درحالی‌که شایسته آن بود که ضابطه روشنی بر خودداری وزارت جهاد کشاورزی مبنی بر تدوین مقررات جدید به استثنای موارد اضطرار گذاشته می‌شد.

از طرفی عبارت «سیاست‌های حاکمیتی» دارای ابهام بوده و باید تعریف دقیق آن ارائه شود. در صورتی که ماهیت آن مشابه سیاست‌های کلی نظام باشد، با توجه به اینکه تعیین این گونه سیاست‌ها از اختیارات و شئون مقام رهبری است مغایر با بندهای «۱» و «۲» اصل صدودهم قانون اساسی است. همچنین از آنجایی که سیاست چارچوب بلندمدت و میان مدت برنامه‌ها و قوانین را تعیین می‌کند، تکلیف به تعیین دوساله سیاست‌ها در این زمینه مغایر با نظام اداری صحیح موضوع بند «۱۰» اصل سوم قانون اساسی است.

ماده (۱۳)، بند «ب»

ب) تنها مرجع صدور مجوز پروانه تأسیس، مجوز ساخت و پروانه بهره‌برداری واحدهای تولیدی و سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی و منابع طبیعی و فعالیت‌های ذیل ماده (۱۶) قانون نظام جامع دامپروری مصوب ۱۳۸۸/۵/۷ سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی کشور می‌باشد:

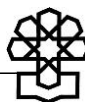
۱. سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی کشور مکلف است مجوزها را در چارچوب قوانین و مقررات مربوطه و سیاست‌های ابلاغی وزیر موضوع بند «۱» این ماده صادر نماید و به‌عنوان مرجع صدور مجوز مسئولیت پاسخگویی در خصوص صدور مجوزهای مغایر با قوانین و مقررات مربوطه و سیاست‌های حاکمیتی ابلاغی توسط وزیر جهاد کشاورزی موضوع بند «۱» این ماده را برعهده دارد.

۲. مجوزهای موضوع این ماده در سامانه الکترونیکی صادر می‌گردد.

۳. دستگاه‌های اجرایی مکلفند نسبت به ارائه کلیه خدمات لازم برای پروانه تأسیس، مجوز ساخت و پروانه بهره‌برداری واحدهای موضوع فعالیت مجوز اقدام نمایند.

در بند «ب» ماده (۱۳)، سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی به‌عنوان تنها مرجع صدور مجوز پروانه تأسیس، ساخت و پروانه بهره‌برداری واحدهای تولیدی و سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی و منابع طبیعی و فعالیت‌های ذیل ماده (۱۶) قانون نظام جامع دامپروری مصوب ۱۳۸۸/۵/۷، تعیین شده است. بند مذکور واجد چندین ایراد اساسی است:

۱. پس از واگذاری امور صدور مجوز راه‌اندازی و توسعه برخی کسب‌وکارهای بخش کشاورزی به سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی، به سبب ناکارآمدی این سازمان در تسهیل و تسریع صدور مجوزها، عمدتاً شکل موضوع تغییر یافته و سازمان نظام مهندسی جایگزین وزارت جهاد کشاورزی شده است. حال طبق آنچه که از بند مذکور مستفاد می‌شود، مقرر شده است از تاریخ ابلاغ این قانون، هرگونه فعالیت در بخش کشاورزی منوط به اخذ

مجوز تأسیس، ساخت یا بهره‌برداری از سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی باشد. به عبارتی اگر کشاورزی بخواهد در یک قطعه زمینی به مساحت ۱ یا ۲ هکتار زراعت محصولات اساسی انجام دهد، باید از سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی مجوز بگیرد. در واقع سازمان نظام مهندسی به استناد همین بند می‌تواند همه فعالان بخش کشاورزی را به اسم تدوین نظام زراعت و... مجبور به پرداخت هزینه و اخذ مجوز کند. این امر نه تنها با سیاست‌ها و اهداف جهش و رونق تولید همخوانی ندارد، بلکه خود مانع تولید نیز محسوب می‌شود. این در حالی است که در برخی از کشورهای دنیا، صدور مجوز کسب‌وکار در بخش کشاورزی صرفاً به کسب‌وکارهای تجاری محدود شده است نه اینکه شروع هر فعالیتی در بخش کشاورزی مشروط به مراجعه به چندین دستگاه اجرایی و صرف هزینه‌های گزاف باشد.

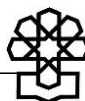
۲. این بند اخذ سه نوع پروانه تحت عناوین ساخت، تأسیس و بهره‌برداری را برای همه انواع فعالیت‌های کشاورزی الزامی کرده است. این در حالی است که در حال حاضر چنین رویکرد سختگیرانه‌ای وجود ندارد و اخذ این پروانه‌ها برای تعداد معدودی از فعالیت‌های بخش کشاورزی الزامی است. بدون شک، اخذ تأییدیه هر کدام از این پروانه‌ها از سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی با احتساب استعلام‌های بین‌دستگاهی، زمان و هزینه زیادی بر دوش متقاضی و سرمایه‌گذار تحمیل خواهد کرد. طولانی بودن فرایند اخذ انواع و اقسام مجوزها از مراجع مختلف، نهایتاً موجب دلسردی سرمایه‌گذاران از ادامه فرایند اخذ مجوز و شروع کسب‌وکار می‌شود. شایان ذکر است که در حال حاضر، متقاضیان برای راه‌اندازی یک کسب‌وکار در زیربخشی

مانند گاو‌داری صنعتی، به حدود ۱۷ دستگاه مختلف مراجعه می‌کند که اخذ همه مجوزها و استعلامات، یک الی دو سال طول می‌کشد.

۳. یکی دیگر از مشکلات فضای کسب‌وکار در بخش کشاورزی این است که در حال حاضر اغلب استعلام‌ها از اعتبار ۶ ماهه برخوردارند درحالی‌که بعضاً دریافت پاسخ استعلام‌ها بیش از ۶ ماه زمان می‌برد. از این رو اگر متقاضی نتواند تا پایان مدت اعتبار استعلام‌ها، پاسخ سایر استعلام‌های لازم را اخذ کند، مجبور است استعلام گرفته شده قبلی را دوباره تمدید کند که این امر خود معضلات دیگری دارد. این در حالی است که بند مذکور در خصوص مدت زمان اعتبار استعلام‌ها مسکوت است.

۴. در ماده (۱۶) قانون نظام جامع دامپروری مصوب ۱۳۸۸/۵/۷ صراحتاً آمده است که «صدور هرگونه مجوز اعم از موافقت اصولی، پروانه تأسیس و پروانه بهره‌برداری آزمایشگاه‌های تجزیه خوراک دام، آزمایشگاه‌های تجزیه شیرخام، میادین دام، مراکز جمع‌آوری شیر، مراکز تولید مواد ژنتیکی (اسپریم، جنین، تخمک) و آزمایشگاه‌های مرتبط با تخصص‌های موضوع این قانون، برعهده سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی کشور و براساس سیاست‌ها و نظارت وزارت جهاد کشاورزی خواهد بود». از این رو ضرورتی ندارد که این موضوع در بند «ب» ماده (۱۳) طرح فعلی نیز مورد تکرار قرار گیرد. مضافاً اینکه بندی مبنی بر نسخ یا بلااثر کردن مفاد ماده (۱۶) قانون نظام جامع دامپروری نیامده است. نگارش قانون به شکل فعلی از نظر اصول قانون‌نویسی واجد ایراد است و موجب ایجاد ابهام، تفسیرپذیری و سردرگمی دستگاه‌های اجرایی و حقوقی و مردم در عمل به این قانون می‌شود.

۵. عبارت «سیاست‌های ابلاغی» در جزء «۱» از بند «ب» دارای ابهام بوده و لازم است تعریف دقیق آن ارائه شود. در صورتی که ماهیت آن مشابه سیاست‌های کلی نظام باشد، با توجه به اینکه تعیین این‌گونه سیاست‌ها از اختیارات و شئون مقام رهبری است مغایر با بندهای

«۱» و «۲» اصل صدودهم قانون اساسی است. ضمن اینکه ارجاعات به بند «۱» باید به بند «الف» اصلاح شود.

۶. موضوع مطرح شده در این بند با ماده (۱۶) قانون نظام جامع دامپروری مصوب ۱۳۸۸/۵/۷ مشابه بوده و تکرار آن در این طرح بدون آنکه رابطه این دو از حیث نسخ یا لغو قانون پیشین مشخص شود، مغایر بند «۹» سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری ابلاغی مقام معظم رهبری است.

ماده (۱۳)، بند «پ»

پ) دستگاه‌های اجرایی مسئول مکلفند حداکثر ظرف دو هفته نسبت به پاسخ استعلامات قانونی صادره از سوی سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی اقدام نمایند. عدم پاسخگویی در مهلت مقرر به منزله موافقت تلقی می‌گردد؛ دستگاه استعلام‌شونده پس از صدور مجوز مکلف به ارائه خدمات به دارنده مجوز می‌باشد.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با تصویب این بند موافق است.

ماده (۱۳)، بند «ت»

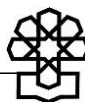
ت) دستگاه‌های استعلام‌شونده در صورت پاسخ منفی مکلفند موضوع را به صورت کتبی و مستدل با ذکر دلایل قانونی به سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و متقاضی اعلام نمایند.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با تصویب این بند موافق است.

ماده (۱۳)، بند «ث»

ث) مجوز صادره توسط سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی مبنای عمل دستگاه‌های اجرایی، بانک‌ها و مؤسسات مالی برای ارائه خدمات بوده و هرگونه درخواست مجدد مدارک، استعلام و بازدید از محل مورد تقاضا توسط دستگاه‌های اجرایی و بانک‌ها و مؤسسات مالی ممنوع است.

در بند «ث» ماده (۱۳) مقرر شده که مجوز صادره سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی مبنای عمل دستگاه‌های اجرایی، بانک‌ها و مؤسسات مالی برای ارائه خدمات باشد. این موضوع اگرچه در راستای جلوگیری از اخذ استعلام‌های تکراری توسط سایر دستگاه‌های اجرایی تدوین شده است، ولی این نکته باید مدنظر قرار گیرد که اگر سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی خود را مرجع بررسی و تأیید طرح توجیهی سرمایه‌گذار می‌داند، باید درخصوص عدم موفقیت یا شکست طرح نیز پاسخگو باشد و در صورت اثبات کوتاهی سازمان مذکور در بررسی درست و کامل طرح توجیهی، ضرر و زیان وارده را جبران کند. درحالی‌که تاکنون چنین ضوابطی پیش‌بینی نشده است. البته امر درست این است که نهاد تأمین‌کننده مالی مانند بانک‌ها یا مؤسسات اعتباری مرجع ارزیابی و تأیید طرح توجیهی سرمایه‌گذار باشد. در این حالت نهاد تأمین مالی سعی می‌کند با به‌کارگیری خبره‌ترین کارشناسان، توجیهات فنی و اقتصادی طرح تهیه شده را به‌دقت ارزیابی کند تا طرح با موفقیت اجرا شود. ضمن اینکه تصویب چنین ممنوعیتی، مغایر بندهای «۱۰» و «۱۲» اصل سوم قانون اساسی مبنی بر ایجاد نظام اداری صحیح و پوی ریزی اقتصادی صحیح و عادلانه است.

ماده (۱۳)، بند «ج»

ج) مسئولیت نظارت بر حسن اجرای این ماده برعهده وزارت جهاد کشاورزی و واحدهای تابعه آن در استان و شهرستان می‌باشد.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با تصویب این بند موافق است.

ماده (۱۳)، بند «چ»

چ) در اجرای ماده (۶) قانون نظام جامع دامپروری و به‌منظور استفاده حداکثری از اراضی قابل سرمایه‌گذاری و لحاظ پیشرفت‌های علمی و فناوری وزارت جهاد کشاورزی مکلف است ظرف ۲ ماه نسبت به بازنگری در حریم‌های جدید با رویکرد کاهش فاصله واحدها از یکدیگر به‌ویژه در حوزه دام، طیور و آبزیان و با اولویت محیط‌های روستایی و عشایری اقدام و وزیر جهاد کشاورزی آن را به سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و سازمان نظام دامپزشکی جهت صدور مجوز ابلاغ نماید.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با تصویب این بند موافق است.

ماده (۱۳)، بند «ح»

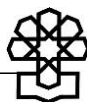
ح) در راستای کاهش موانع تولید و روان‌سازی صدور مجوزها، ماده (۵) قانون نظام جامع دامپروری مصوب ۱۳۸۸/۵/۷ به شرح زیر اصلاح می‌گردد:

«ماده (۵) - کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی اعم از دولتی، تعاونی و خصوصی که مبادرت به فعالیت دامپروری صنعتی و نیمه‌صنعتی می‌نمایند موظف به اخذ موافقت اصولی از نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و پروانه تأسیس بهداشتی و پروانه بهره‌برداری بهداشتی از سازمان نظام دامپزشکی براساس سیاست‌های وزارت جهاد کشاورزی و با نظارت وزارت مذکور می‌باشند.»

تبصره- سازمان نظام دامپزشکی برای صدور پروانه تأسیس بهداشتی و پروانه بهره‌برداری بهداشتی از هیچ مرجعی استعمال انجام نداده و فقط با یک بازدید و تأیید بهداشتی اقدام به صدور پروانه می‌نماید.

بند «ح» ماده (۱۳) به اصلاح ماده (۵) قانون نظام جامع دامپروری مصوب ۱۳۸۸/۵/۷ پرداخته است؛ به این شکل که برای راه‌اندازی فعالیت دامپروری صنعتی و نیمه‌صنعتی، صدور تأییدیه موافقت اصولی را به نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و صدور پروانه تأسیس بهداشتی و پروانه بهره‌برداری بهداشتی را به سازمان نظام دامپزشکی واگذار کرده است. این در حالی است که تعیین دو مرجع تصمیم‌گیر در فرایند راه‌اندازی کسب‌وکار، خود می‌تواند موجب اختلال در فضای کسب‌وکار دامپروری صنعتی و نیمه‌صنعتی شود. همچنین طبق مفاد ماده (۵) قانون نظام جامع دامپروری، علاوه بر موافقت اصولی، از سه پروانه تحت عنوان پروانه تأسیس، پروانه بهره‌برداری و پروانه بهداشت نام برده شده است که باید از مراجع مربوطه تأییدیه آنها اخذ شود و عموماً این پروانه‌ها تعاریف خاص خود را دارند ولی در بند پیشنهادی، عبارت‌های «پروانه تأسیس بهداشتی» و «پروانه بهره‌برداری بهداشتی» دارای ابهام بوده و با پروانه‌های مذکور در ماده (۵) قانون نظام جامع دامپروری مصوب ۱۳۸۸/۵/۷ متفاوت هستند و مشخص نیست منظور از این پروانه‌ها چیست. آیا پروانه‌های تأسیس و بهره‌برداری صرفاً از منظر بهداشتی بودن ارزیابی خواهند شد یا خیر؟

با توجه به ایرادهای جدی فوق، موضع مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در خصوص ماده (۱۳) مخالفت است. رسیدن به وضعیتی که در آن، شروع کسب‌وکار در عرض کمتر از هفت روز امکان‌پذیر باشد (آنچه که حتی کشورهایی که روزگاری نظام کمونیستی و اقتصاد کاملاً دولتی داشتند به آن رسیده‌اند)، در گرو تغییر اساسی در رویکردهاست. نمی‌توان

هر سرمایه‌گذار در بخش کشاورزی را مجبور به اخذ استعلام از ۱۷ دستگاه اجرایی کرد و انتظار سهولت سرمایه‌گذاری را داشت. در این راستا به‌طور کلی پیشنهاد می‌شود همه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری که مرجع صدور هرگونه مجوز یا استعلام هستند، موظف شوند همه اطلاعات مکانی مربوط به مشمولیت‌ها، محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های راه‌اندازی هرگونه کسب‌وکار در مناطق کشور، اعم از نقشه‌ها و طرح‌های مطالعاتی و نوع کاربری‌های تعیین شده به‌ویژه نقشه مناطق چهارگانه محیط زیستی، مناطق باستانی، جنگل و مرتع و اراضی درجه ۱ و ۲ کشاورزی و اطلاعات دستگاه‌های اجرایی حاصل از بازدید محل بنگاه‌های کشاورزی و روستایی را به‌منظور رفع زمینه‌های اختلال در فضای کسب‌وکار و رانت و رشوه و امضاهای طلایی و شکل‌گیری مناطق پاک سرمایه‌گذاری و منع بازدیدهای موازی و تکراری در درگاه ملی مجوزهای کشور (سامانه G4B.IR) بارگزاری کنند.

با توجه به موارد مطروحه درخصوص ماده (۱۳)، پیشنهاد جایگزین برای این ماده به شرح زیر ارائه می‌شود:

ماده- وزارت جهاد کشاورزی مکلف است به‌منظور مانع‌زدایی از تولید و بهبود فضای کسب‌وکار و سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی اقدام‌های ذیل را به‌عمل آورد:

۱. ظرف یک ماه پس از ابلاغ این قانون، نسبت به حذف همه استعلامات مجدد و موازی و موانع موجود، ازجمله الزام بخش خصوصی توسط سازمان نظام مهندسی کشاورزی در اخذ استعلام‌های غیرضرور در ارزیابی و تشخیص نوع خاک و زمین و الزام واحدهای تولیدی نسبت به استخدام مهندسان کشاورزی و منابع طبیعی اقدام کند.

۲. ظرف یک سال پس از ابلاغ این قانون، مطالعات طبقه‌بندی تناسب اراضی کشاورزی

کشور را در مقیاس یک‌ده هزارم، با تأکید بر تجمیع و استفاده از اطلاعات موجود و با اختصاص ۲۰ درصد از منابع حاصل از اجرای ماده (۴) قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها مصوب ۱۳۷۴/۳/۳۱، در لایحه بودجه ۱۴۰۱ به اجرا درآورده و نقشه‌های مربوطه را به‌منظور هدایت فعالیت‌های اقتصادی، در درگاه ملی مجوزهای کشور (سامانه G4B.IR) به‌صورت عمومی بارگزاری کند. از این تاریخ، انجام فعالیت‌های اقتصادی غیرکشاورزی در اراضی بایر (اراضی درجه ۴ و پایین‌تر) نیازی به اخذ مجوز تغییر کاربری نخواهد داشت.

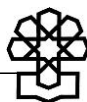
۳. سیاست‌های صادرات و واردات محصولات کشاورزی را حداقل سه ماه قبل از فصل زراعی اعلام و از هرگونه ممنوعیت صادراتی ناگهانی خودداری کند. متخلفان از این بند به مجازات درجه (۳) قانون مجازات اسلامی محکوم می‌شوند.

ماده- مدت اعتبار کلیه پروانه‌ها و استعلامات بنگاه‌های بخش کشاورزی، حداقل دو سال تعیین می‌شود.

ماده- هرگونه تکرار استعلام و بازدید و درخواست مجدد مدارک از متقاضی توسط دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ با اصلاحات و الحاقات بعدی ممنوع است.

تبصره- کلیه دستگاه‌های اجرایی فوق و سایر نهادهای صدور پروانه اعم از سازمان‌های نظام مهندسی کشاورزی و دامپزشکی موظف به ثبت اطلاعات مکانی ناشی از بازدیدهای میدانی محل بنگاه‌ها و نیز ثبت اطلاعات در درگاه ملی مجوزهای کشور (سامانه G4B.IR) می‌باشند.

ماده- به‌منظور ارائه خدمات تحت وب برای متقاضیان سرمایه‌گذاری، معرفی مناطق پاک سرمایه‌گذاری و رفع زمینه‌های هرگونه اختلال در فضای کسب‌وکار و ارتشاء، همه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ با اصلاحات و

الحاقات بعدی، موظفند ظرف ۹ ماه از لازم‌الاجرا شدن این قانون، همه اطلاعات مکانی اراضی کشاورزی درجه ۱، ۲ و ۳، مناطق چهارگانه محیط زیستی، ابنیه و آثار تاریخی و حرایم قانونی را در سامانه پنجره واحد زمین، با رعایت مسائل طبقه‌بندی، در درگاه ملی مجوزهای کشور (سامانه G4B.IR) بارگزاری کنند.

تبصره- از این تاریخ، سرمایه‌گذاری در اراضی فاقد محدودیت‌های فوق، نیاز به هیچ‌گونه استعلام ندارد و متقاضیان با رعایت ضوابط طرح‌های توسعه ناحیه‌ای و محیط زیستی می‌توانند حداکثر ظرف سه روز، پس از تکمیل اظهارنامه محضری رسمی مبنی بر پذیرش و رعایت همه قوانین و مقررات، الزامات و دستورالعمل‌های مرتبط که در درگاه ملی مجوزهای کشور (سامانه G4B.IR) بارگزاری شده است، اقدام به شروع کسب‌وکار کنند.

تبصره- در صورت تخطی و تخلف متقاضی از قوانین و مقررات مذکور، حق ابطال مجوز فعالیت برای مراجع ذی‌صلاح محفوظ است. پس از ارائه تعهد محضری توسط متقاضی، بلافاصله مجوز «آغاز فعالیت» را دستگاه متولی صدور مجوز، صادر می‌کند. دستگاه متولی صدور مجوز موظف است رونوشت فرم تعهد محضری تکمیل و امضا شده متقاضی را به وزارت اقتصادی و دارایی و دستگاه‌های نظارتی حسب مورد، ارسال کند.

تبصره- فرمانداری‌های کشور، از طریق شورای پشتیبانی و رفع موانع تولید کشاورزی موضوع ماده (۴) این قانون، مسئول حسن اجرای این تبصره هستند.

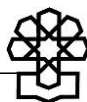
ماده (۱۴)

ماده (۱۴) - آیین‌نامه اجرایی این قانون ظرف سه ماه از تاریخ تصویب این قانون با پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

با توجه به اینکه همه مواد و تبصره‌هایی که در آنها تصویب و ابلاغ آیین‌نامه اجرایی یا دستورالعمل لازم است، موضوع تدوین مقررات در متن آنها قید شده است، از این رو به تدوین آیین‌نامه مجزا برای کل این طرح نیازی وجود ندارد.

جمع‌بندی

طرح پشتیبانی و رفع موانع تولید کشاورزی با هدف اصلاح چالش‌های ساختاری و فرایندی موجود در حوزه تولید، تجاری‌سازی و بازاریابی محصولات کشاورزی و با رویکرد تأکید بر خودکفایی و بهبود فضای کسب‌وکار تدوین شده است. با وجود این، طرح دچار ابهام‌ها و چالش‌هایی است که بی‌توجهی به آنها، سبب کاهش اثربخشی و حتی شکل‌گیری موانع جدی برای تولید کشاورزی خواهد شد. از جمله، ماده (۱۲) طرح، در صورت تصویب زمینه تغییر کاربری اراضی زراعی-باغی حاصلخیز کشور را که دچار محدودیت جدی هستند، به اسم توسعه صنایع تبدیلی و دامداری فراهم خواهد کرد. این در حالی است که فعالیت‌هایی مانند صنایع تبدیلی، مرغداری و گاوداری نیازمند اراضی زراعی-باغی حاصلخیز نیستند و منطقی‌تر اینجاست که بنگاه‌های مربوطه در اراضی بایر و غیرحاصلخیز استقرار یابند. این موضوع با توجه به اینکه تشکیل یک سانتیمتر مکعب خاک صدها سال زمان می‌برد، از اهمیت اساسی برخوردار است. درواقع، **حفظ کاربری اراضی درجه (۱) و (۲) کشاورزی**

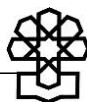
برای تولیدات زراعی-باغی و ممانعت از بهره‌برداری از این اراضی در قالب فعالیت‌های کشاورزی که نیاز به اراضی حاصلخیز ندارند، نکته بسیار مهمی است که بی‌توجهی به آن سبب تغییر کاربری وسیع همه اراضی کشاورزی (چه در حریم شهرها و چه در خارج از آن) و به عبارتی از بین رفتن منابع پایه تولید شده و نهایتاً امنیت غذایی را در معرض تهدید قرار خواهد داد.

از طرفی سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، به‌خصوص به شکل تجاری و صنعتی، به علت استعلام از دستگاه‌های متعدد و سازمان‌های نظام دامپزشکی و نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی دچار اختلال جدی است که این طرح به شکل مناسبی رفع این چالش را مدنظر قرار نداده است و البته ماده (۱۳) طرح، نه تنها منجر به بهبود فضای کسب‌وکار، بلکه سبب بدتر شدن آن از طریق اعطای اختیار موسع به سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی، در زمینه الزام فعالان بخش کشاورزی به اخذ مجوز از سازمان مذکور خواهد شد. این ماده نه تنها رویکرد اساسی در خصوص مقرره‌زدایی را مدنظر قرار نداده است، بلکه تلویحاً بر خلق مقررات جدید در حوزه کسب‌وکار تأکید کرده است. براساس این ماده، هرگونه فعالیت در بخش کشاورزی حتی زراعت و باغبانی نیازمند اخذ سه نوع پروانه تأسیس، ساخت و پروانه بهره‌برداری از سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی خواهد بود! این امر سبب تحمیل هزینه‌های مضاعف بر سرمایه‌گذاران این حوزه خواهد شد. درواقع سازمان نظام مهندسی به استناد همین بند می‌تواند همه فعالان بخش کشاورزی را به اسم تدوین نظام زراعت و ... مجبور به پرداخت هزینه و اخذ مجوز کند. این

امر نه تنها با سیاست‌ها و اهداف جهش و رونق تولید همخوانی ندارد، بلکه خود مانع تولید نیز محسوب می‌شود.

از سوی دیگر در حال حاضر وجود مشکلاتی مانند تعارض منافع در ساختار بخش کشاورزی، ضعف جدی در تشکل‌های مردمی و نظام‌های بهره‌برداری و فراهم نبودن فضای توانمندساز برای آنها، تغییر کاربری اراضی کشاورزی و عدم ارتباط مناسب بین تحقیقات و آموزش کشاورزی با عرصه تولید، از سایر موانع اساسی تولید در بخش کشاورزی هستند که در طرح حاضر مدنظر قرار نگرفته‌اند. علاوه بر این، با وجود اینکه سیاست‌های کلی نظام به سمت چابک‌سازی دولت و تمرکز آن بر وظایف نظارتی، هدایتی و توانمندسازی است و این امر حتی در قوانین اختصاصی بخش کشاورزی از جمله قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مورد تأکید قرار گرفته است، ولی طرح حاضر رویکرد روشنی نسبت به این موضوع ندارد. شایسته آن است که با توجه به ورود طرح مذکور به بحث ساختارها و پیش‌بینی ایجاد دو سازمان و یک ستاد، قلمرو فعالیت آنها به روشنی مشخص شود تا زمینه توسعه بیش از پیش دخالت دولت در امر تصدی‌گری و رقابت شرکت‌های دولتی با بخش خصوصی فراهم نشود. برای نمونه فعالیت ستاد تنظیم بازار کشاورزی باید محدود به موارد اضطراری شده و نباید به هر بهانه‌ای در بازار اقدام به دخالت کند.

همچنین ضروری است در این طرح، برخی از جزئیات ناظر بر سامان‌دهی روندهای فعلی با رویکرد تحقق امنیت غذایی کشور در شرایط و با فرض ماندگاری تحریم‌ها مورد تأکید بیشتری قرار گیرد. بررسی تجارب کشورهای مشابه و درعین حال موفق در نیل به خودکفایی و امنیت غذایی حاکی از اهتمام آنها در زمینه‌هایی همچون سامان‌دهی و تمرکز

اقدام‌های خودکفایی با رویکرد توسعه تولید نهاده‌های فناورانه کشاورزی و استقرار مناطق ویژه امنیت غذایی پایدار با محوریت محصولات اساسی براساس مدل تولید قراردادی مشارکتی و عدالت‌محور؛ محدودسازی دخالت‌های دولت در تعیین قیمت‌های دستوری برای نهاده‌ها و محصولات کشاورزی؛ تغییر جهت سیاست‌ها از «تأمین غذای ارزان برای مصرف‌کننده شهری» به سمت «حمایت از تولیدکننده روستایی»؛ اصلاح قیمت خرید تضمینی محصولات کشاورزی با توجه به ضوابط مندرج در قوانین و نیز با در نظر گرفتن قیمت تمام شده واردات این محصولات؛ جلوگیری از صدور مجوز واردات بی‌رویه در صورت تولید داخل؛ استفاده از ظرفیت‌های کشت فراسرزمینی در کشورهای همسایه یا کشورهای مبدأ واردات با اتخاذ راهبردهای بلندمدت؛ تسهیل فضای کسب‌وکار روستایی و عشایری؛ مدیریت یکپارچه و نظارت‌پذیر فرایند تحقیقات و توسعه نهاده‌های فناورانه؛ تأکید بر انجام تحقیقات کاربردی در زمینه تولید محصولات و نهاده‌های اساسی؛ توانمندسازی تشکل‌ها از طریق ارتقای صلاحیت و شایستگی مدیران آنها؛ تدوین ضوابط و مقررات ضدانحصار در زمینه فعالیت‌های تشکل‌ها و افزایش نقش‌آفرینی آنها در توسعه کشاورزی قراردادی مدنظر قرار گیرد. در مجموع با توجه به اینکه برخی از مهم‌ترین مباحث مرتبط با موضوع پشتیبانی و رفع موانع تولید کشاورزی در طرح حاضر عنوان شده است، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با تصویب طرح حاضر با انجام اصلاحات اساسی در متن مواد آن موافق است.

منابع و مأخذ

۱. سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری؛ ابلاغی ۱۳۹۸/۷/۶.
۲. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران؛ مصوب ۱۳۵۸/۱/۱۰.
۳. قانون اصلاح قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی؛ مصوب ۱۳۹۹/۹/۱۲.
۴. قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی؛ مصوب ۱۳۸۹/۴/۲۳.
۵. قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور؛ مصوب ۱۳۸۷/۲/۳۱.
۶. قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی؛ مصوب ۱۳۷۹/۱۰/۶.
۷. قانون تمرکز وظایف و اختیارات بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی؛ مصوب ۱۳۹۱/۱۱/۲۴.
۸. قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها؛ مصوب ۱۳۷۴/۳/۳۱.
۹. قانون مدیریت خدمات کشوری؛ مصوب ۱۳۸۶/۷/۸.
۱۰. قانون نظام جامع دامپروری؛ مصوب ۱۳۸۸/۵/۷.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۷۵۶۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: اظهار نظر کارشناسی درباره: «طرح تقویت امنیت غذایی کشور و رفع موانع تولیدات کشاورزی»

نام معاونت: مطالعات زیربنایی

تهیه و تدوین کنندگان: حجت ورمزیاری، پژمان اعلائی بروجنی، محسن بابائی

مدیر مطالعه: حجت ورمزیاری

ناظر علمی: علیرضا رهایی

اظهار نظر کنندگان: حسین هرورانی، صمد عزیزنژاد (معاونت مطالعات اقتصادی)، محمدحسین

معماریان (معاونت مطالعات برنامه و بخش عمومی)، امین پژمان (معاونت مطالعات حقوقی)

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. کشاورزی ۲. امنیت غذایی ۳. پشتیبانی از تولید ۴. رفع موانع تولید ۵. خودکفایی

تاریخ شروع مطالعه: ۱۴۰۰/۲/۱۵

تاریخ خاتمه مطالعه: ۱۴۰۰/۳/۲

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۳/۱۸